

*Strategia rozwoju
województwa mazowieckiego do 2030 roku.
Innowacyjne Mazowsze
a oczekiwania społeczne*

Warszawa 2014

seria **MAZOWSZE. Analizy i Studia** nr 3(40)/2014

ISSN 1896-6322

**Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze
a oczekiwania społeczne. Przebieg konsultacji i analiza wniosków zgłoszonych
w procesie aktualizacji Strategii**

Redaktor naczelny:

prof. dr hab. Zbigniew Strzelecki – Dyrektor Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie

Dyrektor Biura: prof. dr hab. Zbigniew Strzelecki

Zastępcy Dyrektora: mgr Bartłomiej Kolipiński, dr arch. Tomasz Sławiński, mgr Elżbieta Sielicka

Przygotowano w Zespole Rozwoju Regionalnego

Kierownik Zespołu: dr Elżbieta Kozubek

Opracowanie:

Anna Nitka

Opracowanie rycin:

Maja Chrapkowska, Anna Nitka

Tłumaczenie:

dr Maciej Sulmicki

Korekta językowa:

Elwira Krajewska

Adres redakcji:

Redakcja **MAZOWSZE. Analizy i Studia**
Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie
ul. Solec 22, 00-410 Warszawa
tel. 22 518 49 33, fax 22 518 49 49
e-mail: redakcja@mbpr.pl; www.mbpr.pl

Wydawca:

Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie
ul. Solec 22, 00-410 Warszawa
tel. 22 518 49 00, fax 22 518 49 49
e-mail: biuro@mbpr.pl; www.mbpr.pl

Redakcja techniczna, skład i łamanie:

Zespół Wydawniczy Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie

Projekt okładki i układu graficznego serii:

dr Kinga Stanek

Druk:

Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie

Nakład:

100 egz.

Warszawa, lipiec 2014

***Strategia rozwoju województwa mazowieckiego
do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze
a oczekiwania społeczne.***

Przebieg konsultacji i analiza wniosków
zgłoszonych w procesie aktualizacji
Strategii

Spis treści

	Wprowadzenie	7
Rozdział 1.	Podstawy prawne konsultacji <i>Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze</i>	7
Rozdział 2.	Przebieg procesu aktualizacji <i>Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze</i>	10
Rozdział 3.	Aktywność w konsultacjach społecznych	13
Rozdział 4.	Analiza wniosków zgłoszonych do projektu <i>Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze</i>	18
	Podsumowanie	30
	Bibliografia	31
	Spis rycin	31
	Spis wykresów	31
	Spis tabel	31
	Summary	32

Wprowadzenie

Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem strategicznym regionu i stanowi podstawę prowadzenia polityki jego rozwoju. Przyjęcie przez Zarząd Województwa Mazowieckiego *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze* w październiku 2013 r. poprzedzało ponad dwuletni okres intensywnej pracy. Przyjęcie uchwały o rozpoczęciu prac nad aktualizacją *Strategii* nastąpiło w czerwcu 2011 r. Jednym z najważniejszych elementów procesu aktualizacji *Strategii* były konsultacje społeczne. Opinie, uwagi i wnioski zgłoszone podczas konsultacji stanowiły cenny wkład w opracowanie dokumentu i były podstawą wielu zmian w projekcie *Strategii*. Dokument uzupełniono o konkretne zapisy, zarówno o charakterze ogólnym, jak i szczegółowym. Przeprowadzone konsultacje stanowiły platformę wymiany doświadczeń oraz stworzyły możliwość korzystania z wypracowanych praktyk.

Proces aktualizacji *Strategii* obejmował 2 etapy konsultacji społecznych. Pierwszy z nich dotyczył konsultacji *Założeń aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego* i był podstawą do opracowania projektu *Strategii*. Włączenie interesariuszy

na tym etapie opracowywania *Strategii* pozwoliło na określenie oczekiwań i zdefiniowanie potrzeb rozwojowych. Był to etap wynikający z inicjatywy Samorządu Województwa Mazowieckiego oraz osób pracujących nad aktualizacją *Strategii*.

Obowiązkowe konsultacje społeczne, zgodnie z art. 6 *Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (tj. Dz.U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712), to etap drugi. W ramach tego etapu konsultacjom poddany został projekt aktualizowanej *Strategii*.

Niniejsze opracowanie stanowi syntetyczne zestawienie aktywności partnerów społecznych oraz oczekiwań społecznych. Składa się, oprócz wprowadzenia i podsumowania, z czterech części. W pierwszej z nich przedstawione zostały podstawy prawne aktualizacji i konsultacji społecznych strategii rozwoju województw. W drugiej – szczegółowo odtworzono przebieg procesu aktualizacji *Strategii*. Wyniki przeprowadzonej analizy aktywności w konsultacjach, zarówno w ujęciu podmiotowym, jak i przestrzennym, przedstawiono w części trzeciej. Kończącą, ale jednocześnie najważniejszą częścią jest analiza wniosków w ujęciu tematycznym oraz oczekiwań społeczne.

1. Podstawy prawne konsultacji

Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze

Pojęcie **partycypacji społecznej** oznacza udział obywateli w zarządzaniu sprawami społeczności, której są członkami. Partycypacja społeczna jest podstawą społeczeństwa obywatelskiego, którego członkowie dobrowolnie biorą udział w publicznej działalności. (Hausner J. red., 1999, s. 41). Aktywne uczestnictwo obywateli województwa w planowaniu rozwoju regionu jest niezmiernie istotne, bowiem służy łatwiejszej identyfikacji potrzeb mieszkańców i dzięki temu może usprawnić podjęcie strategicznych decyzji. Dialog między organami samorządu terytorialnego a regionalną społecznością przyczynia się również do budowania poczucia przynależności do regionu i tożsamości regionalnej.

Jednym z narzędzi partycypacji społecznej są konsultacje społeczne, które mogą przyjmować różne formy, począwszy od spotkania władz gminy z zainteresowanymi mieszkańcami, aż po specjalistyczne badania ankietowe (Hausner J. red., 1999).

Sposób i tryb konsultacji strategii rozwoju województwa oraz katalog podmiotów, z którymi dokument powinien zostać skonsultowany bądź uzgodniony reguluje kilka ustaw.

Zgodnie z art. 10a **Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa**¹, samorząd odpowiedzialny za określenie strategii rozwoju województwa

¹ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, Dz.U. z 1998 r. Nr 91, poz. 576 z późn. zm.

może w przypadkach przewidzianych ustawą oraz w innych sprawach ważnych dla województwa przeprowadzać na swoim terytorium konsultacje z mieszkańcami. Zasady i tryb przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami województwa określa uchwała sejmiku województwa.

W myśl art. 6 **Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju**², projekt strategii rozwoju podlega konsultacjom społecznym z jednostkami samorządu terytorialnego, partnerami społecznymi i gospodarczymi³ oraz z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego. Samorząd województwa jest zobowiązany ustawą do ogłoszenia w dzienniku o zasięgu krajowym lub regionalnym oraz na swojej stronie internetowej informacji o konsultacjach społecznych. Ogłoszenie to powinno w szczególności zawierać informacje o zakresie tematycznym, miejscu spotkań i/lub konferencji oraz adresie strony internetowej, pod którym można znaleźć konsultowany dokument. Ustawa określa również 35-dniowy termin na wyrażenie opinii przez podmioty wskazane w art. 6 i uściśla, że niezłożenie opinii we wskazanym czasie oznacza rezygnację z prawa jej wyrażenia. Ustawa zobowiązuje podmiot przygotowujący projekt strategii rozwoju do sporządzenia sprawozdania z przebiegu i wyników konsultacji, zawierające w szczególności ustosunkowanie się do zgłoszonych uwag wraz z uzasadnieniem. Sprawozdanie powinno zostać podane do publicznej wiadomości na stronie internetowej w ciągu 30 dni od zakończenia konsultacji. Ponadto z art. 6a przywołanej ustawy wynika obowiązki uwzględnienia zapisów ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko⁴.

W **Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko**, w dziale IV dotyczącym strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, określono sposób

² Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz.U. z 2006 r. Nr 27, poz. 1658 z późn. zm.

³ Partnerzy społeczni i gospodarczy – zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju – organizacje pracodawców i organizacje związkowe reprezentatywne w rozumieniu Ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz.U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1080 z późn. zm.), samorządy zawodowe, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe oraz jednostki naukowe w rozumieniu art. 2 pkt 9 Ustawy z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki (Dz.U. z 2008 r. Nr 169, poz. 1049).

⁴ Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, Dz.U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.

postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planów lub programów. W art. 46 ustawodawca wśród dokumentów wymagających przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, oprócz koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planów zagospodarowania przestrzennego, wymienił strategię rozwoju regionalnego. Zgodnie z pkt. 1 art. 51, organ opracowujący strategię rozwoju sporządza prognozę oddziaływania na środowisko, której zawartość określa pkt 2 art. 51 przywołanej ustawy. Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko, zgodnie z art. 57 i 58, są uzgadniane z właściwymi organami (regionalny dyrektor ochrony środowiska, państwowy wojewódzki inspektor sanitarny), do kompetencji których należy także opiniowanie projektu dokumentu. W kolejnych artykułach określono zasady dotyczące udziału społeczeństwa i przyjęcia dokumentu. Zgodnie z art. 54 ustawy, organ opracowujący projekt strategii rozwoju zapewnia możliwość udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

Samorząd województwa, opracowując projekt strategii rozwoju województwa wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, jest zobligowany, zgodnie z art. 39 ustawy, bez zbędnej zwłoki, podać do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do opracowania projektu dokumentu i jego przedmiocie oraz powiadomić o możliwości zapoznania się z założeniami lub projektem dokumentu. Samorząd jest zobligowany do wskazania miejsca, w którym dokument jest wyłożony do wglądu oraz określenia sposobu składania wniosków, ustalając co najmniej 21-dniowy termin ich składania. Samorząd województwa musi również wskazać organ właściwy do rozpatrzenia uwag i wniosków. Sposoby wnoszenia wniosków w trakcie konsultacji strategii zostały zagwarantowane ustawowo. Zgodnie z obowiązującymi regulacjami, wnioski mogą być wnoszone w formie pisemnej, ustnie do protokołu oraz za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym. Zgodnie z art. 41 ustawy, wnioski złożone po wyznaczonym do konsultacji terminie pozostawia się bez rozpatrzenia.

Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko reguluje również sposób przeprowadzenia konsultacji

społecznych. Samorząd województwa, konsultując projekt strategii wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, jest zobligowany do rozpatrzenia złożonych uwag i wniosków, a następnie do podania do publicznej wiadomości informacji o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione wnioski i uwagi zgłoszone podczas konsultacji.

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami projekt strategii wraz z prognozą oddziaływania na środowisko musi zostać zaopiniowany przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska oraz państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego.

Przebieg procesu uspołecznienia strategii rozwoju regionu zależy także od innych obowiązujących aktów prawnych, m.in. od **Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie**⁵. Zgodnie z art. 41a przywołanej ustawy, projekt strategii rozwoju województwa powinien zostać zaopiniowany przez Wojewódzką Radę Działalności Pożytku Publicznego, która jest organem konsultacyjnym i opiniodawczym. Radę taką może utworzyć marszałek województwa na wspólny wniosek złożony przez co najmniej 50 organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 przywołanej ustawy⁶. Do zadań Wojewódzkiej Rady Działalności Pożytku Publicznego należy m.in. wyrażenie opinii o projekcie strategii rozwoju województwa.

Strategia rozwoju województwa powinna zostać także zaopiniowana przez wojewódzką komisję dialogu społecznego. Zgodnie z art. 17 ust. 2 **Ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego**⁷, marszałek województwa jest zobowiązany przedstawić wojewódzkiej

komisji dialogu społecznego⁸ projekt strategii rozwoju województwa do zaopiniowania. Marszałek przekazuje dokument na wspólny wniosek strony pracowników i strony pracodawców⁹.

Treść strategii rozwoju województwa musi zostać uzgodniona z dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej w zakresie gospodarki wodami. Obowiązek ten wynika z **Ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne**¹⁰. W myśl art. 4a tej ustawy, w celu prawidłowego gospodarowania wodami, w tym w szczególności ochrony zasobów wodnych oraz ochrony ludzi i mienia przed powodzią, strategia rozwoju województwa wymaga uzgodnienia z dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej w zakresie zagospodarowania obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

W **Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej**¹¹ określono zadania samorządu województwa w zakresie polityki społecznej. Zgodnie z art. 16b i art. 21 przywołanej ustawy, samorząd województwa opracowuje strategię w zakresie polityki społecznej, która jest integralną częścią strategii województwa. Dokument ten, obejmujący w szczególności programy: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, współpracy z organizacjami pozarządowymi, jest opracowywany, aktualizowany i realizowany po konsultacji z powiatami.

Oprócz wyżej przywołanych aktów prawnych wpływ na przebieg konsultacji społecznych mają uchwały zarządu i sejmiku województwa. Przebieg konsultacji *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku* przedstawiono w kolejnym rozdziale.

⁵ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz.U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.

⁶ W art. 3 ustawy mowa: o osobach prawnych i jednostkach organizacyjnych działających na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego; stowarzyszeniach jednostek samorządu terytorialnego; spółdzielniach socjalnych; spółkach akcyjnych i spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością oraz klubach sportowych będących spółkami działającymi na podstawie przepisów *Ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie*.

⁷ Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i o wojewódzkich komisjach dialogu społecznego, Dz.U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1080 z późn. zm.

⁸ Zgodnie z art. 16 *Ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego*, mogą być tworzone wojewódzkie komisje dialogu społecznego (WKDS). O utworzeniu WKDS postanawia wspólny wniosek co najmniej jednej z organizacji reprezentujących organizacje związkowe oraz co najmniej jednej z organizacji reprezentujących organizacje pracodawców.

⁹ Zgodnie z art. 18 *Ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych...*, w skład wojewódzkiej komisji dialogu społecznego wchodzi przedstawiciele: wojewody – jako strona rządowa, organizacji związkowych – jako strona pracowników, organizacji pracodawców – jako strona pracodawców oraz marszałka województwa – jako strona samorządowa. Zgodnie z ustawą wojewódzka komisja dialogu społecznego może zaprosić do udziału w posiedzeniach przedstawicieli powiatów i gmin z terenu województwa.

¹⁰ *Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne*, Dz.U. z 2001 r. Nr 115, poz. 1229 z późn. zm.

¹¹ *Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej*, Dz.U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.

2. Przebieg procesu aktualizacji

Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze

W wyniku zmiany uwarunkowań prowadzenia polityki rozwoju w Polsce oraz zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej, po kilku latach obowiązywania *Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020* zaistniała konieczność aktualizacji tego dokumentu. W czerwcu 2011 r. Zarząd Województwa Mazowieckiego, przyjmując uchwałę nr 1234/55/11, zadecydował o podjęciu prac nad aktualizacją *Strategii*. Zasady, tryb i harmonogram prac nad aktualizacją *Strategii* zostały określone przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w uchwale nr 84/11.

Prace nad dokumentem zostały powierzone Mazowieckiemu Biuru Planowania Regionalnego w Warszawie, które opracowało dokument programowo-organizacyjny pn. *Założenia aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego*. W dokumencie tym uzasadniono potrzebę zmiany obowiązującej *Strategii*, przedstawiono podstawy prawne aktualizacji oraz określono sposób organizacji i harmonogram prac nad dokumentem. Przygotowanie *Założeń* stanowiło punkt wyjścia dla przeprowadzenia I etapu konsultacji społecznych w ramach procesu aktualizacji *Strategii*. Prace nad opracowaniem *Założeń aktualizacji Strategii* trwały od lipca do września 2011 r. Następnie w październiku zostały przedstawione Zarządowi Województwa Mazowieckiego.

W okresie październik–grudzień 2011 r. w województwie mazowieckim odbył się cykl konferencji, na których zaprezentowano diagnozę społeczno-gospodarczą oraz *Założenia aktualizacji Strategii*. Pierwsza z konferencji – *II Forum Mazowieckie* – odbyła się w Warszawie. Kolejne spotkania – subregionalne odbyły się w Ciechanowie, Ostrołęce, Płocku, Radomiu i Siedlcach oraz w Otrębusach. Celem konferencji było rozpoczęcie dyskusji nad kształtem nowej *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego*. Informacje o poszczególnych konferencjach oraz relacje z ich przebiegu zostały zamieszczone na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie (www.mazovia.pl) i Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie (www.mbpr.pl). Dodatkowo w *Radiu Dla Ciebie* odbyły się półgodzinne audycje z udziałem ekspertów, poświęcone dyskusji nad priorytetami rozwoju województwa mazowieckiego.

Kolejny etap konsultacji społecznych trwał 3 miesiące (od 28 grudnia 2011 r. do 28 marca 2012 r.). O składanie wniosków do aktualizowanej *Strategii* poproszone zostały wszystkie zainteresowane instytu-

cje oraz mieszkańcy województwa¹². Zawiadomienia o konsultacjach wysłano pocztą do instytucji rządowych, jednostek samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwa sąsiednie), samorządów gospodarczych, biur poselskich i senatorskich, szkół wyższych oraz organizacji pozarządowych. Łącznie wysłano około 1600 zawiadomień. Informację o zbieraniu wniosków do strategii opublikowano w dzienniku *Rzeczpospolita* w dniu 28 grudnia 2011 r. Stosowna informacja została umieszczona na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie (www.mazovia.pl) oraz Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie (www.mbpr.pl). Na stronie internetowej MBPR (www.mbpr.pl) zamieszczono link do strony stworzonej na potrzeby konsultacji (konsultacje-srwm.mbpr.pl), umożliwiającą składanie wniosków za pomocą przygotowanego formularza elektronicznego. Ponadto obwieszczenie informujące o przystąpieniu do sporządzania zmiany *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego* (PZPWM) oraz przystąpienia do aktualizacji *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego* (SRWM) zostało wywieszane na tablicach informacyjnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie i Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie. Zainteresowane osoby oraz instytucje mogły zgłaszać wnioski do aktualizacji *Strategii* na piśmie, na adres: Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, ul Solec 22, 00-410 Warszawa, faksem lub drogą elektroniczną, m.in. za pomocą formularza elektronicznego dostępnego na stronie www.konsultacje.mbpr.pl.

Równoległe prowadzone były konsultacje eksperckie. Na potrzeby przygotowania dokumentu opracowane zostały ekspertyzy autorskie na temat obecnych i pożądaných kierunków rozwoju Mazowsza oraz *Założeń aktualizacji Strategii rozwoju województwa mazowieckiego*.

Na podstawie tych prac uzupełniono *Założenia aktualizacji Strategii*, które zostały przyjęte przez zarząd województwa w lutym 2012 r. Opracowany został projekt zaktualizowanej *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku* wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Projekt *Strategii* został przekazany do zaopiniowania Wojewódzkiej Komisji Urbanistyczno-Archi-

¹² Równoległe zbierano wnioski do *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego*. Informacja o przystąpieniu do zmiany PZPWM została rozpowszechniona jednocześnie z informacją o aktualizacji *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego*.

tektonicznej Województwa Mazowieckiego (WKUA), która podjęła uchwałę pozytywnie opiniującą projekt dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. WKUA oceniła projekt dokumentu jako zgodny z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz rekomendowała go zarządowi województwa do dalszego procedowania, w tym skierowania do konsultacji społecznych.

W dniu 27 czerwca 2012 r. projekt *Strategii* został pozytywnie zaopiniowany przez Zespół ds. aktualizacji i monitorowania realizacji *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego* i *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego* oraz koordynacji prac nad przygotowaniem oraz wdrożeniem dokumentów programowych województwa mazowieckiego dla perspektywy finansowej 2014-2020¹³.

W tym samym dniu Zarząd Województwa Mazowieckiego podjął uchwałę w sprawie przyjęcia projektu zaktualizowanej *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku* (nr 1379/173/12) oraz w sprawie przeprowadzenia z mieszkańcami województwa konsultacji projektu ww. dokumentu (nr 1380/173/12)¹⁴.

Przyjęcie projektu *Strategii* rozpoczęło II etap konsultacji. Projekt dokumentu wraz z *Prognozą Oddziaływania na Środowisko* został zamieszczony na stronach internetowych: Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie (www.mazovia.pl), Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie (www.bip.mazovia.pl), Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie (www.mbpr.pl), Biuletynu Informacji Publicznej Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie (www.bip.mbpr.pl) oraz Samorządowego Forum Dialogu Obywatelskiego (www.dialog.mazovia.pl).

W czerwcu 2012 r. do wszystkich jednostek samorządu terytorialnego z obszaru województwa mazowieckiego oraz do organizacji pozarządowych, samorządów zawodowych rolników, izb przemysłowo-handlowych, sąsiednich województw itp. zostało

wysłane pismo z informacją o konsultacjach społecznych. W przedmiotowym piśmie zwrócono się z prośbą o poinformowanie mieszkańców regionu o konsultacjach poprzez wywieszenie w publicznie dostępnym miejscu załączonego ogłoszenia o konsultacjach. Ponadto poinformowano o planowanych konferencjach subregionalnych, stanowiących element konsultacji bezpośrednich. W dniu 9 lipca 2012 r., zgodnie z obowiązującymi przepisami, w dzienniku o zasięgu krajowym (*Rzeczpospolitej*) ukazało się zawiadomienie o konsultacjach społecznych. Na stronie internetowej www.mbpr.pl zamieszczony został formularz umożliwiający składanie uwag i wniosków.

W II etapie konsultacji społecznych zorganizowany został cykl konferencji subregionalnych: w Warszawie, Siedlcach, Radomiu, Płocku, Ostrołęce i Ciechanowie. Celem konferencji było przedstawienie projektu *Strategii* oraz zebranie uwag, wniosków i zgłoszeń o potrzebach inwestycyjnych ze zwróceniem uwagi na specyfikę każdego subregionu.

We wrześniu 2012 r., z inicjatywy Przewodniczącego Komisji Sejmiku ds. *Strategii Rozwoju Regionalnego i Zagospodarowania Przestrzennego*, zorganizowany został kolejny cykl spotkań konsultacyjnych, które odbyły się w poszczególnych subregionach. Tematyka konferencji koncentrowała się wokół najważniejszych dla subregionów projektów inwestycyjnych, które miałyby znaleźć się w *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze*, a także w planach wykonawczych do *Strategii*.

Okres zbierania uwag i wniosków do projektu *Strategii*, zgodnie z *Uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2012 r. zmieniającą uchwałę w sprawie zasad, trybu i harmonogramu prac nad aktualizacją Strategii rozwoju województwa mazowieckiego*, trwał od 11 lipca do 30 września 2012 r.

Dodatkowo projekt *Strategii* został poddany konsultacjom eksperckim. Przygotowanych zostało 6 ekspertyz dotyczących projektu *Strategii* oraz odbył się panel ekspercki.

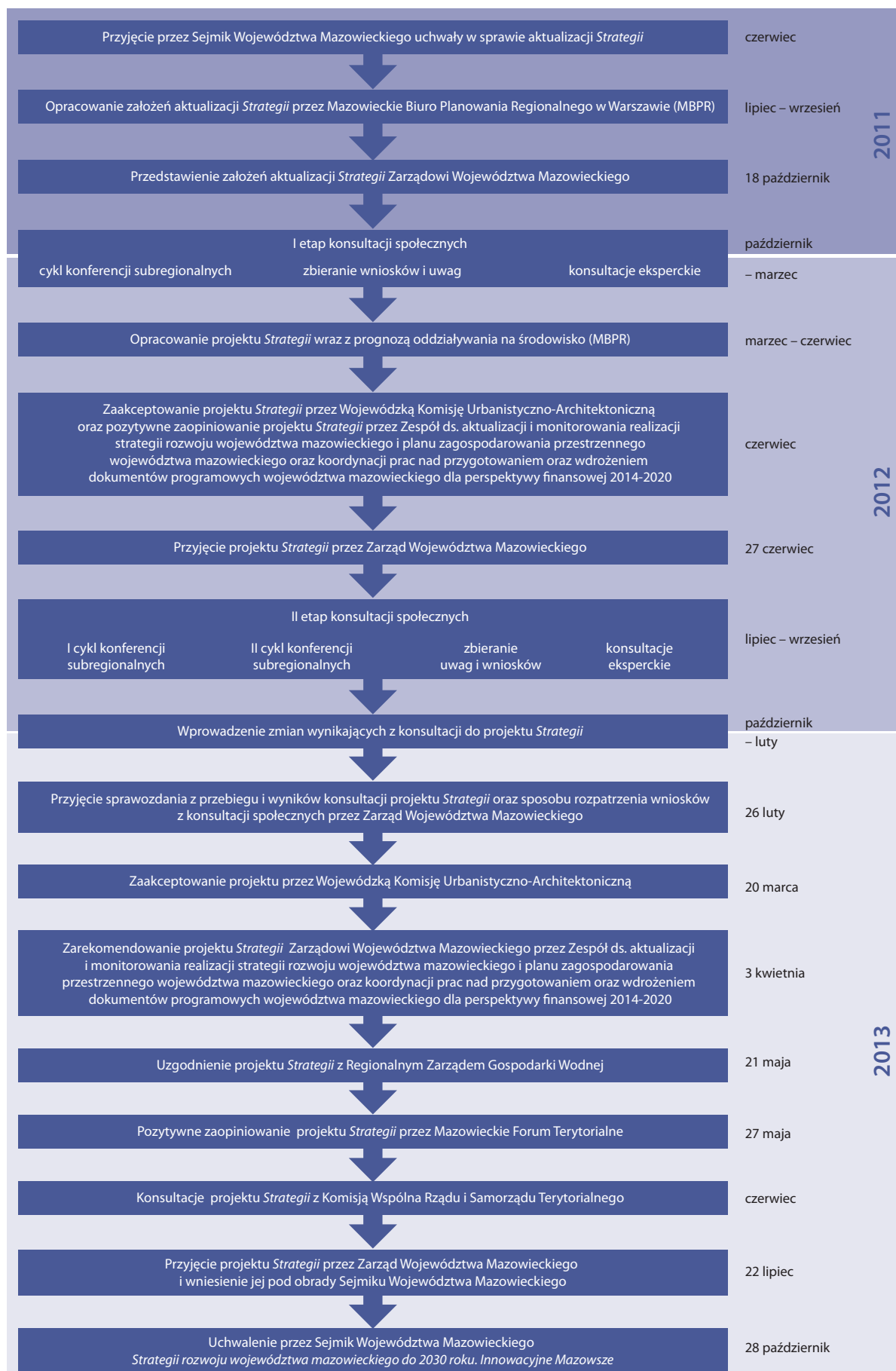
W ramach dalszych prac odbyły się spotkania konsultacyjne przedstawicieli Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego z Wojewodą Mazowieckim oraz przedstawicielami miast na prawach powiatu, które wyraziły chęć rozmowy, tj. m.st. Warszawy, Radomia oraz Siedlec.

W dniu 26 lutego 2013 r. Zarząd Województwa Mazowieckiego przyjął uchwałę nr 385/234/13 w sprawie przyjęcia sprawozdania z przebiegu i wyników konsultacji projektu *Strategii* oraz sposobu rozpatrzenia wniosków z konsultacji społecznych.

¹³ Zespół ds. aktualizacji i monitorowania realizacji... został powołany Zarządzeniem Marszałka Województwa Mazowieckiego (Nr 212/12) z dnia 20 marca 2013 r. Do zadań powołanego zespołu należy m.in. opiniowanie projektu *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku* oraz jej aktualizacji, opiniowanie wniosków zgłaszanych w ramach konsultacji społecznych dokumentu. W związku z wejściem w życie ww. zarządzenia utraciło moc Zarządzenie Marszałka Województwa (Nr 169/11) z dnia 22 grudnia 2011 r. powołującego Zespół ds. aktualizacji i monitorowania realizacji *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego*.

¹⁴ Zgodnie z przyjętą przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w dniu 21 listopada 2011 r. *Uchwałą Nr 176/11 w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami województwa mazowieckiego*, proces konsultacji społecznych inicjuje Zarząd Województwa Mazowieckiego w formie uchwały.

Ryc. 1. Proces aktualizacji Strategii

Źródło: opracowanie własne

Po wprowadzeniu zmian wynikających z konsultacji z mieszkańcami i ekspertami projekt *Strategii* został przedstawiony Wojewódzkiej Komisji Architektoniczno-Urbanistycznej, która pozytywnie go zaopiniowała oraz Zespołowi ds. aktualizacji i monitorowania realizacji strategii rozwoju województwa mazowieckiego i planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego oraz koordynacji prac nad przygotowaniem oraz wdrożeniem dokumentów programowych województwa mazowieckiego dla perspektywy finansowej 2014-2020, który rekomendował Zarządowi Województwa Mazowieckiego przyjęcie dokumentu. Następnie projekt *Strategii* został pozytywnie za-

opiniowany przez Mazowieckie Forum Terytorialne. Projekt uzgodniono z Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej oraz konsultowano z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.

W dniu 22 lipca 2013 r. Zarząd Województwa Mazowieckiego uchwałą nr 1327/274/13 przyjął projekt *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze*. W tym samym dniu projekt dokumentu został uchwałą nr 1328/274/13 wniesiony pod obrady sejmiku.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze w dniu 28 października 2013 r. została uchwalona przez Sejmik Województwa Mazowieckiego.

3. Aktywność w konsultacjach społecznych

W I i II etapie konsultacji udział wzięło 899 zainteresowanych podmiotów, w tym m.in. jednostki samorządu terytorialnego różnych poziomów, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, uczelnie wyższe, instytucje badawczo-naukowe, przedsiębiorstwa oraz mieszkańcy. Łącznie do Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego wpłynęło 3569 wniosków i uwag. Wszystkie wnioski (również te zgłoszone po upływie terminu konsultacji) zostały rozpatrzone.

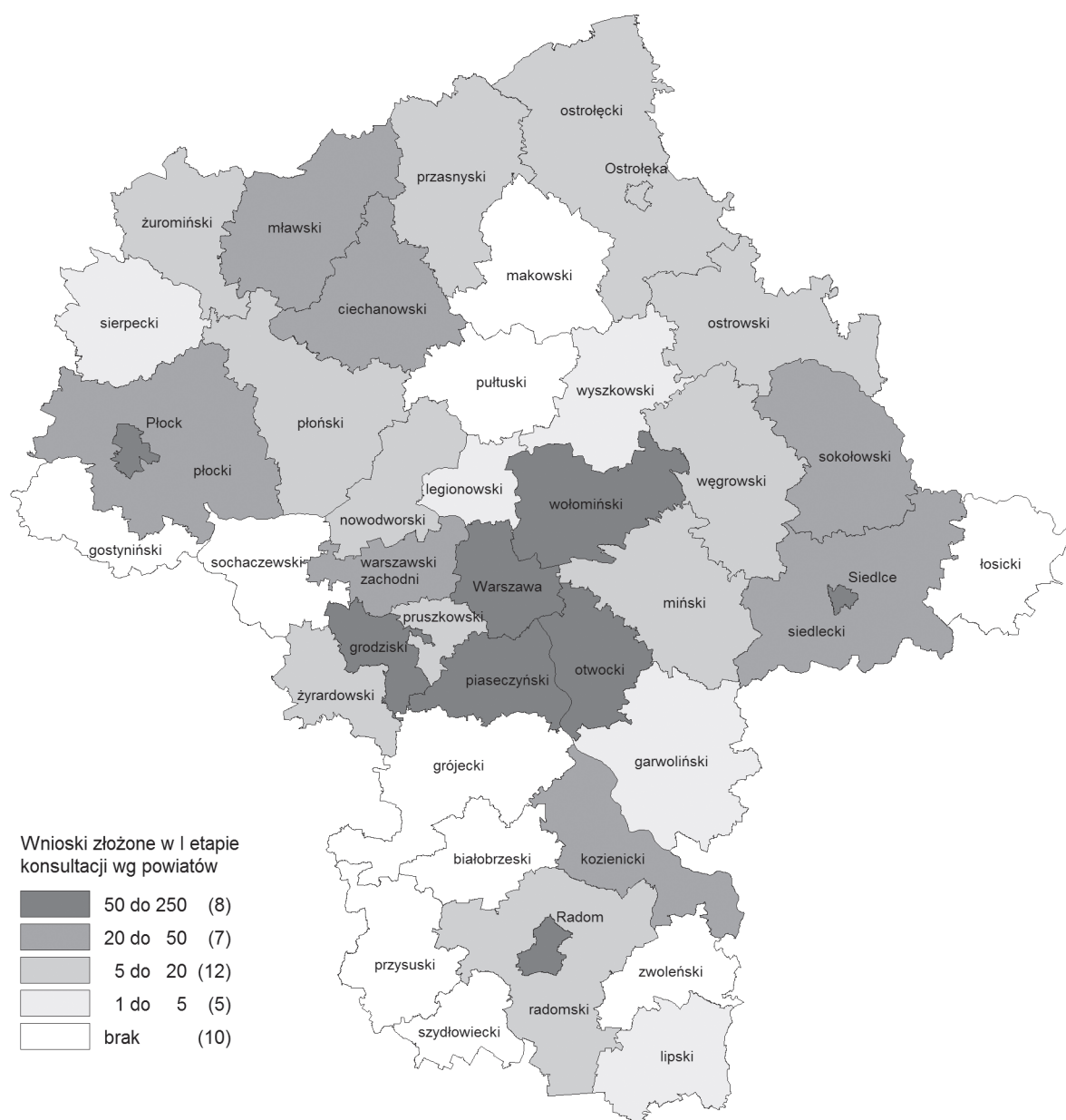
W prezentowanym zestawieniu, oprócz wyróżnienia I i II etapu konsultacji, zastosowano podział na aktywność według typu podmiotów oraz aktywność w ujęciu przestrzennym. Należy zaznaczyć, że mniejsza liczba podmiotów, które wzięły udział w konsultacjach względem ogólnej liczby wniosków wynika z faktu, że jeden podmiot mógł zgłosić kilka wniosków. Z kolei ujęcie przestrzenne odnosi się do liczby wniosków zgłoszonych przez różne podmioty zlokalizowane na terenie danego powiatu (tj. zamieszkałe w przypadku osób fizycznych lub posiadające siedzibę w przypadku osób prawnych lub JST). Zastosowana metodologia pozwala na ukazanie aktywności zarówno w podziale podmiotowym, jak i przestrzennym. Z kolei zakres przedmiotowy wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych został przedstawiony w kolejnej części (*Analiza wniosków zgłoszonych w procesie aktualizacji Strategii*).

Aktywność w I etapie konsultacji według typu podmiotów

W trakcie I etapu konsultacji do Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego wpłynęło 1340 wniosków do projektu SRWM. Podczas konferencji, o których mowa wyżej, zgłoszono 135 wniosków. Wszystkie wnioski po rozpatrzeniu zostały zaakceptowane przez Zarząd Województwa Mazowieckiego.

Łącznie w I etapie konsultacji społecznych udział wzięło 569 podmiotów, w tym 396 osób fizycznych i była to najliczniej reprezentowana grupa. Należy zaznaczyć, że znaczną część składających wnioski (189 osób) stanowili mieszkańcy postulujący o nową trasę drogi wojewódzkiej nr 721 nowym śladem wzdłuż Kanału Boryszewskiego przez teren miejscowości Góraszka i Boryszew w gminie Wiązowna. Ponad 140 wniosków od osób fizycznych wpłynęło z miasta Siedlec oraz ponad 20 z powiatu siedleckiego. Duża aktywność mieszkańców Siedlec i okolic była wynikiem zorganizowanej akcji, przeprowadzonej przez władze miasta Siedlce i *Tygodnik Siedlecki*. Urząd Miasta Siedlce wraz z *Tygodnikiem Siedleckim* włączył się w zbieranie wniosków do *Strategii* w subregionie siedleckim. Mieszkańcy Siedlec i okolic zostali zachęcani do składania wniosków do *Strategii* w artykule z numeru 11/2012 (2012-03-07) *Wypełnij ankietę – dostaniesz upominek*.

Ryc. 2. Zróżnicowanie przestrzenne liczby wniosków złożonych w I etapie konsultacji

(w nawiasach podano liczbę powiatów w danej kategorii)

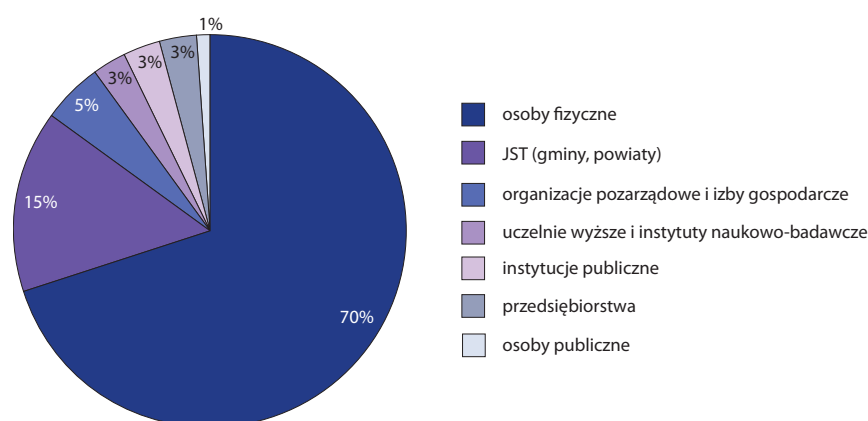
Źródło: opracowanie własne

Propozycje do planów Mazowsza. W gazecie zamieszczono formularz wniosku. Wnioski można było składać m.in. w Punkcie Informacji Turystycznej w Siedlcach. Następnie zostały one zbiorczo przesłane do MBPR w Warszawie. Większość postulatów zgłoszonych przez mieszkańców Siedlec i okolic (Przesmyki, Mordy, Wiśniew, Suchożebry) dotyczyła spraw lokalnych, np. budowy ośrodków sportowych, amfiteatru, centrum handlowego, aquaparku, rewitalizacji parku miejskiego, wytyczenia i oznakowania ścieżek rowerowych i turystycznych, budowy placów zabaw dla dzieci.

Znaczną grupę podmiotów składających wnioski stanowiły jednostki samorządu terytorialnego (85 podmiotów). Powiat ciechanowski był reprezentowany przez najliczniejszą grupę JST (13%).

W konsultacjach wzięło udział 30 organizacji pozarządowych i izb gospodarczych, przy czym w tej grupie instytucje zrzeszające przedsiębiorców były reprezentowane przez 3 podmioty (Wschodnią Izbę Gospodarczą, Izbę Gospodarczą Regionu Płockiego, Mazowiecką Izbę Gospodarczą). Ponadto uwagi zgłosiło 20 uczelni wyższych i instytutów naukowo-

Wykres 1. Podmioty biorące udział w I etapie konsultacji

Źródło: opracowanie własne

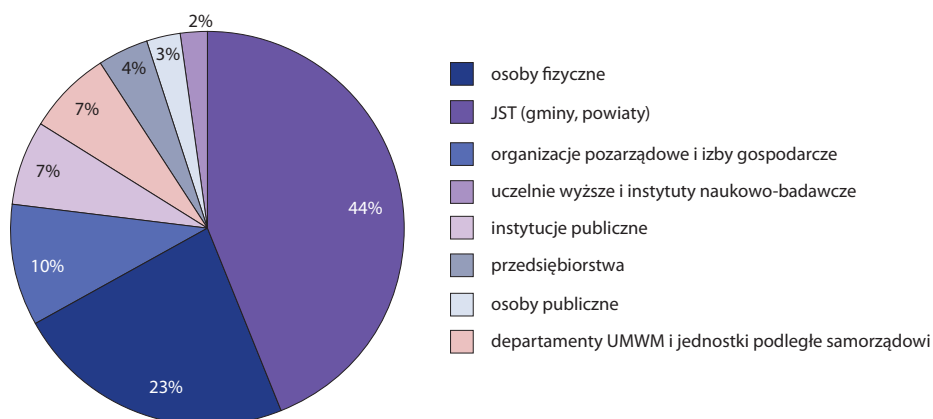
-badawczych (w tym m.in. Warszawski Uniwersytet Medyczny, Politechnika Warszawska, Szkoła Główna Handlowa, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny, Collegium Mazovia, Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych, Instytut Wysokich Ciśnień Polskiej Akademii Nauk, Mazowiecki Instytut Techniki Budowlanej, Instytut Chemii i Techniki Jądrowej, Narodowe Centrum Badań Jądrowych), 17 instytucji publicznych (m.in. Mazowiecki Urząd Wojewódzki, Nadleśnictwo w Myszynie, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych, Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, Muzeum Łazienki Królewskie, Muzeum Kolejnictwa), 15 przedsiębiorstw oraz 6 osób publicznych (posłowie, radni).

Na Wykresie 1 zaprezentowano strukturę podmiotów biorących udział w I etapie konsultacji.

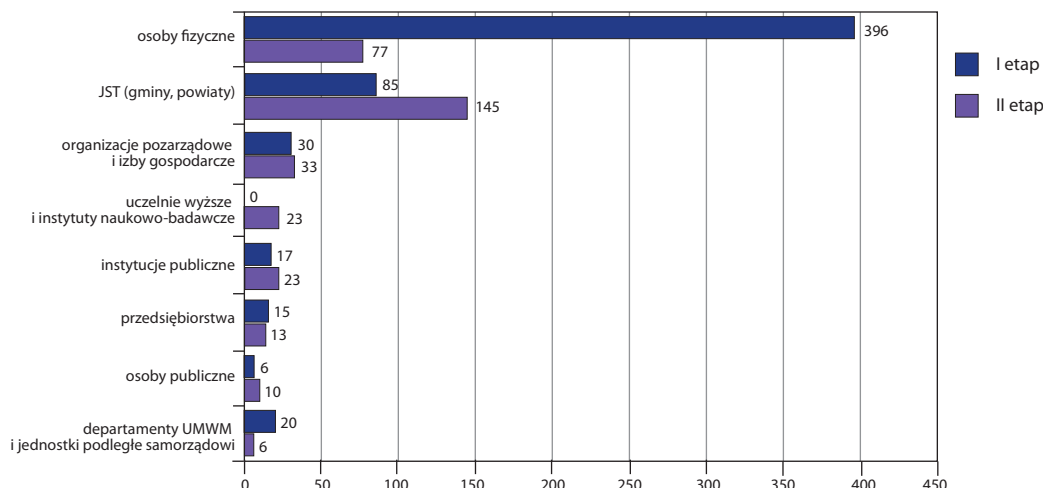
Aktywność w I etapie konsultacji w ujęciu przestrzennym (według powiatów)

Największą aktywnością w I etapie konsultacji społecznych w ujęciu przestrzennym wykazały się podmioty z miast na prawach powiatu oraz z Obszaru Metropolitalnego Warszawy. Najwięcej wniosków złożonych zostało przez podmioty pochodzące z powiatów otwockiego (15% wniosków), grodzkiego (11%), piaseczyńskiego (7%) oraz wołomińskiego (4,5%) oraz miast na prawach powiatu: Siedlec (13% wniosków), Płocka (9%), Radomia (8%), Warszawy (7%). Z obszaru 10 powiatów nie wpłynął ani jeden wniosek. Były to powiaty białobrzeski, gostyniński, grójceki, łosicki, makowski, przysuski, pułtuski, sochaczewski, szydłowiecki oraz zwoleniński. Szczegółowy rozkład

Wykres 2. Podmioty biorące udział w II etapie konsultacji

Źródło: opracowanie własne

Wykres 3. Liczba podmiotów składających wnioski w I i II etapie konsultacji według typu

Źródło: opracowanie własne

przestrzenny liczby zgłoszonych wniosków przedstawiono na *Rycinie 2*.

Aktywność w II etapie konsultacji według typu podmiotów

W ramach II etapu konsultacji społecznych zebrano 2229 uwag i wniosków do projektu *Strategii*. Wnioski zgłoszone w II etapie dotyczyły celów i działań przyjętych w projekcie SRWM, jak również treści i konstrukcji dokumentu.

W II etapie konsultacji udział wzięło 330 podmiotów. Najliczniej reprezentowaną grupą były jednostki samorządu terytorialnego (145 JST). Stanowiły one 44% podmiotów składających wnioski i 40% JST w województwie mazowieckim. W II etapie konsultacji udział wzięło 77 osób fizycznych, przy czym znaczna większość z nich (ponad 80%) była mieszkańcami powiatu legionowskiego i złożyła wniosek o wykreślenie Legionowskiej Trasy Mostowej z projektu *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze*. W tym kontekście należy podkreślić, że *Strategia* nie określa dokładnego przebiegu tras komunikacyjnych, tym samym nie zawarto w niej zapisów dotyczących przebiegu Legionowskiej Trasy Mostowej. Ustalenia tego rodzaju zawarte są w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego*.

Organizacje pozarządowe i izby gospodarcze stanowiły 10% biorących udział w II etapie konsultacji społecznych (33 podmioty). Izby gospodarcze oraz podmioty reprezentujące interesy przedsiębiorstw stanowiły niewielką część podmiotów w tej grupie. W obu etapach konsultacji wzięło łącznie udział 7 izb gospodarczych i stowarzyszeń działających na rzecz przedsiębiorców.

W II etapie konsultacji, podobnie jak w pierwszym,

w znikomym stopniu uczestniczyły przedsiębiorstwa (3,1% składających wnioski). Spośród około 700 tys. podmiotów gospodarczych funkcjonujących w województwie mazowieckim w II etapie wzięło udział zaledwie 13 podmiotów (w I etapie o 2 więcej).

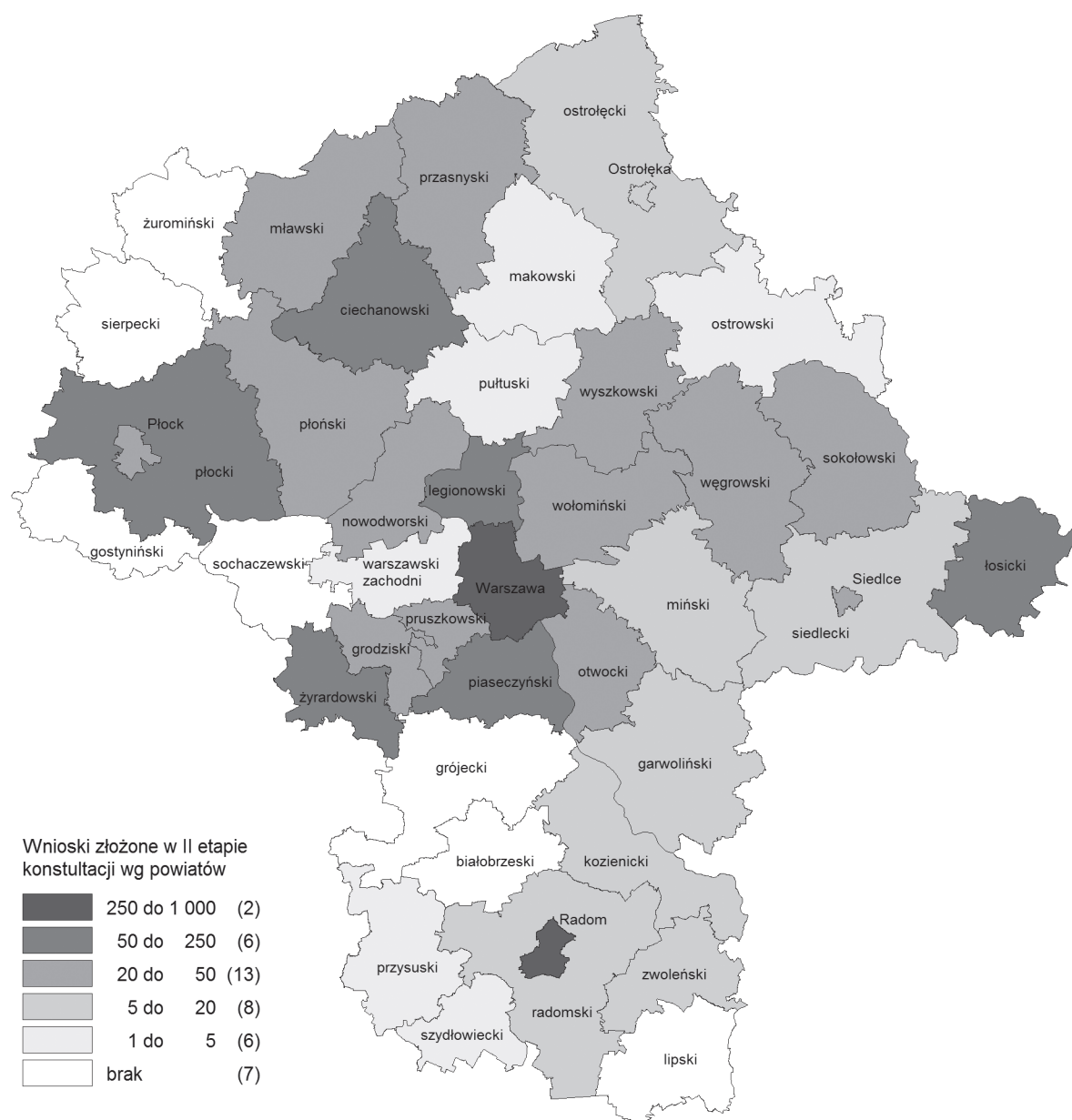
Uwagi do projektu *Strategii* zgłosiły 23 instytucje publiczne (7% podmiotów), m.in. Ministerstwo Transportu, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu, Mazowiecki Komendant Wojewódzki Policji, Kampinoski Park Narodowy, Mazowiecki Szpital Bródnowski, Mazowiecki Konserwator Zabytków, Mazowiecki Komendant Wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej, Radomska Orkiestra Kameralna.

Uwagi do dokumentu zostały również zgłoszone przez przedstawicieli uczelni wyższych i instytutów naukowo-badawczych (6 podmiotów), przez departamenty Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie oraz wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne. Struktura podmiotów biorących udział w II etapie konsultacji według wybranych kategorii została przedstawiona na *Wykresie 2*. Na *Wykresie 3* przedstawiono liczbę wniosków złożonych przez poszczególne grupy podmiotów w I i II etapie konsultacji.

Aktywność w II etapie konsultacji w ujęciu przestrzennym (według powiatów)

W II etapie konsultacji ponad połowa wniosków została złożona z obszaru Warszawy oraz Radomia. Szczególnie aktywny pozostawał Urząd m.st. Warszawy, zgłaszając ponad 550 wniosków, z czego ponad 350 stanowiły wnioski złożone bezpośrednio

Ryc. 3. Zróżnicowanie przestrzenne liczby wniosków złożonych w II etapie konsultacji

Źródło: opracowanie własne

przez Urząd m.st. Warszawy, a prawie 200 to wnioski pochodzące z urzędów dzielnicy m.st. Warszawy. We wnioskach odniesiono się do zapisów projektu dokumentu, ale przede wszystkim wskazano potrzeby inwestycyjne m.st. Warszawy. Wnioski z Warszawy stanowiły prawie 45% wniosków złożonych w II etapie konsultacji.

Z obszaru miasta Radomia zgłoszono 289 wniosków (niecałe 13%), przy czym wnioski te napłynęły z Urzędu Miasta Radomia, Radomskiego Towarzystwa Naukowego, Izby Przemysłowo-Handlowej Ziemi Radomskiej, Klubu Przyrodników Regionu Radomskiego, Związku Gmin Radomka, Radomskiej Orkiestry

Kameralnej i innych podmiotów mających swoją siedzibę w Radomiu.

Relatywnie dużą aktywnością w II etapie konsultacji wykazały się także podmioty z powiatów legionowskiego (4%), ciechanowskiego (3%), piaseczyńskiego (3%), łosickiego (3%). Z siedmiu powiatów, tj. białobrzesckiego, gostynińskiego, grójeckiego, sochaczewskiego, sierpeckiego, żuromińskiego i lipskiego, nie wpłynął żaden wniosek. W przypadku pierwszych czterech wymienionych wyżej powiatów żadne wnioski nie wpłynęły także w pierwszym etapie konsultacji. Szczegółowy rozkład przestrzenny liczby zgłoszonych wniosków przedstawiono na Rycinie 3.

4. Analiza wniosków zgłoszonych do projektu *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze*

Znaczna część wniosków zgłoszonych w II etapie konsultacji *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze* dotyczyła założeń metodologicznych i konstrukcji dokumentu oraz sformułowań zawartych w *Strategii*. Istotna część uwag do projektu *Strategii* dotyczyła kwestii finansowych ujętych w dokumencie, monitorowania realizacji *Strategii* oraz spójności wewnętrznej dokumentu. Zgłaszający wnosili o zmianę i uszczegółowienie przedstawianych zagadnień oraz o aktualizację danych statystycznych (ten rodzaj uwag porządkowych dotyczył przede wszystkim części diagnostycznej dokumentu).

W projekcie dokumentu poddanych konsultacjom społecznym wskazane zostały cele strategiczne, kierunki działań, działania rozwojowe oraz zadania przewidziane do realizacji. Zadania do realizacji określone zostały w sposób dość szczegółowy, co w konsekwencji spowodowało, że znaczna liczba wniosków odnosiła się do sposobu ich sformułowania. Wnioskujący zgłaszali uwagi dotyczące zasadności oraz kompleksowości przyjętych celów, kierunków działań, działań i zadań do realizacji. We wnioskach zawarto propozycje uzupełnienia, usunięcia i przeformułowania tekstu zaproponowanych zadań.

Sposób rozpatrzenia złożonych wniosków

Wszystkie zgłoszone uwagi i wnioski zostały przeanalizowane i rozpatrzone pod kątem możliwości uwzględnienia proponowanych treści w *Strategii*. Przy weryfikacji uwag i wniosków zgłoszonych w trakcie konsultacji projektu *Strategii* przyjęto następujące sposoby rozstrzygnięcia wniosków:

- **wniosek przyjęty; dokonano uzupełnienia treści *Strategii*** – co oznacza, że treści zawarte we wniosku/uwadze zostały włączone/wpisane do *Strategii*, treść dokumentu została zmodyfikowana. Wnioski sklasyfikowane w ten sposób stanowiły 7,1% wszystkich wniosków;
- **wniosek zasadny; zapisy *Strategii* zawierają problematykę zawartą we wniosku** – wniosek/uwaga jest słuszna, a treść postulatu znajduje odzwierciedlenie w zapisach *Strategii* lub wpisuje się w zapisy o bardziej ogólnym charakterze. Wnioski rozpatrzone jako zasadne stanowiły 77,9% wniosków;
- **wniosek odrzucony** – oznacza, że propozycja zmiany nie została uwzględniona, bowiem jej treść nie była zgodna z przyjętymi w *Strategii*

zasadami i założeniami lub proponowane zapisy były zbyt szczegółowe. Wnioski odrzucone stanowiły 4,5% zgłoszonych postulatów;

- **wniosek poza kryteriami *Strategii*** – oznacza, że zgłoszony postulat odnosił się do kwestii nierozstrzyganych na poziomie *Strategii* lub których realizacja wykracza poza kompetencje województwa mazowieckiego. Wnioski wykraczające poza zagadnienie ujęte w *Strategii* stanowiły 5,8% zgłoszonych postulatów;
- **pismo nie ma charakteru wniosku** – w ten sposób sklasyfikowano postulaty, które zostały sformułowane w formie pytań, opinii lub deklaracji współpracy. 4,7% zgłoszeń zostało sklasyfikowane jako pisma niemające charakteru wniosku.

W Tabeli 1 przedstawiono sposób rozstrzygnięcia wniosków.

W Tabeli 2 przedstawiono przykłady zgłoszonych wniosków i uwag oraz sposób ich rozpatrzenia i ewentualnego uwzględnienia w dokumencie.

Wnioski według grup tematycznych

Prawie 3/4 (dokładnie 1473) z 2229 wniosków dotyczyło działań inwestycyjnych. Te wnioski przeanalizowano z uwagi na poruszaną w nich tematykę. Liczbę wniosków według kategorii tematycznych przedstawiono na Wykresie 4, a udział procentowy wniosków w poszczególnych kategoriach tematycznych na Wykresie 5.

Tabela 1. Sposób rozpatrzenia wniosków zgłoszonych do projektu *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze*

Sposób rozpatrzenia	Liczba wniosków	Udział %
Wniosek przyjęty; dokonano uzupełnienia treści <i>Strategii</i> .	158	7,1
Wniosek zasadny; zapisy <i>Strategii</i> zawierają problematykę zawartą we wniosku.	1737	77,9
Wniosek odrzucony.	100	4,5
Wniosek poza kryteriami <i>Strategii</i> .	130	5,8
Pismo nie ma charakteru wniosku.	104	4,7

Źródło: opracowanie własne

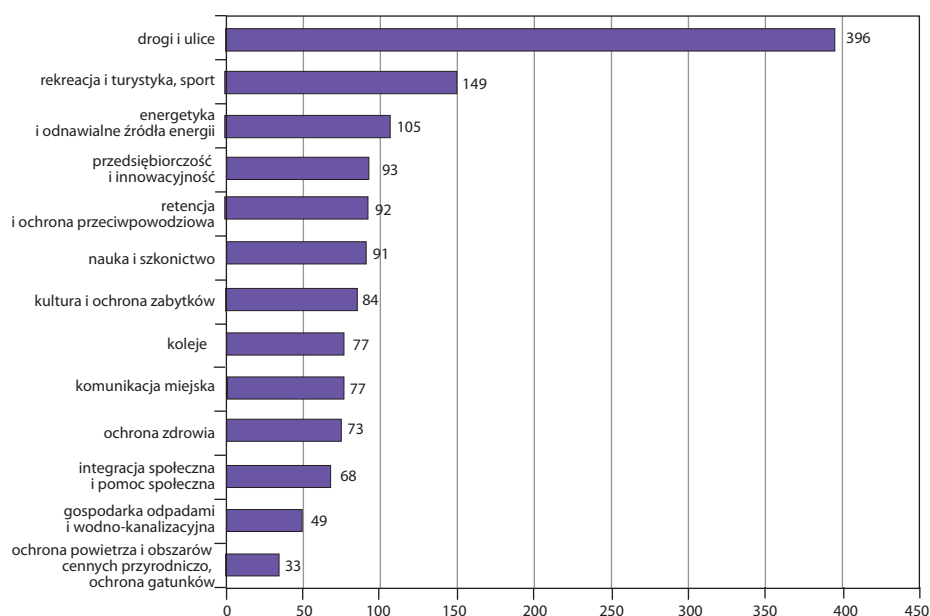
Tabela 2. Przykłady wniosków złożonych w procesie konsultacji projektu *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze* oraz sposób ich rozpatrzenia

Numer wniosku	Treść wniosku	Sposób rozpatrzenia	Uzasadnienie i uwagi
237/20	Uwaga, że obecny projekt <i>Strategii</i> to połączenie strategii z planem działań – w konsekwencji nie jest to ani w pełni strategia, ani w pełni plan (przywiązanie zasobów, narzędzi do realizacji zadań, finansów itp.).	Wniosek przyjęty; dokonano uzupełnienia treści <i>Strategii</i> .	W <i>Strategii</i> zrezygnowano ze szczegółowych zadań, dzięki czemu uzyskała ona bardziej strategiczny charakter. Zrezygnowano również ze wskazywania imiennych inwestycji, przedstawiając jedynie opis potrzeb rozwojowych województwa.
230/32	Rozdział 6. Obszary Strategicznej Interwencji, kierunki działań i działania kierowane do OSI, Obszar Radomski, kierunek działań do treści: Rozwój szkolnictwa wyższego dodać „i zawodowego”.	Wniosek przyjęty; dokonano uzupełnienia treści <i>Strategii</i> .	W <i>Strategii</i> wprowadzono proponowane zmiany.
232/42	W obszarze <i>Przestrzeń i Transport</i> (s. 18-19) powinny zostać ujęte w tabeli SWOT w rubryce <i>Slabe strony</i> zapisy – powiększanie obszarów urbanizacji w granicach administracyjnych miast, prowadzące do nadmiernych kosztów społecznych oraz przyczyniające się do degradacji środowiska przyrodniczego i krajobrazu, zaprzeczając szanse rozwoju zrównoważonego.	Wniosek przyjęty; dokonano uzupełnienia treści <i>Strategii</i> .	Zmieniono zapis dotyczący niekontrolowanej suburbanizacji, tak by obejmował również chaotyczną urbanizację, w Analizie SWOT: <i>Przestrzeń i transport, Zagrożenia</i> .
232/32	W analizie SWOT dotyczącej <i>Gospodarki</i> , w rubryce <i>Szanse</i> ostatni punkt mówiący o wykorzystaniu zasobów gazu i ropy z łupków, proponuje się rozszerzyć i sformułować następująco: „wykorzystanie potencjału województwa w zakresie energetyki odnawialnej i ewentualnego wykorzystania zasobów gazu z łupków”.	Wniosek przyjęty; dokonano uzupełnienia treści <i>Strategii</i> .	Zmieniono zapis na „wykorzystanie potencjału województwa w zakresie energetyki odnawialnej i ewentualne wykorzystanie zasobów gazu i ropy z łupków”.
139/14	Wniosek o poprawę bezpieczeństwa poprzez budowę ścieżek rowerowych.	Wniosek zasadny; zapisy <i>Strategii</i> zawierają problematykę zawartą we wniosku.	Wnioskowany zapis mieści się w działaniach: <ul style="list-style-type: none"> 15.2 Zwiększenie udziału ruchu pieszego i rowerowego w ogóle podróży, 15.3 Podniesienie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego, w tym poprzez strefowe uspokojenie ruchu w obszarach zabudowanych. W toku prac nad <i>Strategią</i> zrezygnowano z formułowania zadań.
196/135	Wniosek o utworzenie Centrum Onkologii przy Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Radomiu.	Wniosek zasadny; zapisy <i>Strategii</i> zawierają problematykę zawartą we wniosku.	Zapisy postulowane we wniosku mieszczą się w działaniu: <ul style="list-style-type: none"> 24.1 Budowa i rozwój infrastruktury społecznej, w tym o zasięgu regionalnym, 24.3 Profilaktyka i ochrona zdrowia.
204/32	Wniosek o dodanie w działaniu 31.1 zadania: – wsparcie dla placówek wychowania pozaszkolnego.	Wniosek zasadny; zapisy <i>Strategii</i> zawierają problematykę zawartą we wniosku.	Postulowane zapisy mieszczą się w kierunku działań: <ul style="list-style-type: none"> 23. Wyrównanie szans edukacyjnych oraz w działaniu, 19.2 Upowszechnianie opieki żłobkowej i wychowania przedszkolnego.

284/38	Wniosek o ujęcie w <i>Strategii</i> modernizacji toru żywiarskiego Stegny.	Wniosek zasadny; zapisy <i>Strategii</i> zawierają problematykę zawartą we wniosku.	Wnioskowany zapis mieści się w działaniach: <ul style="list-style-type: none"> • 24.1 Budowa i rozwój infrastruktury społecznej, w tym o zasięgu regionalnym, • 24.2 Pobudzanie aktywności fizycznej mieszkańców.
184/51	Wniosek dotyczył wykreślenia Legionowskiej Trasy Mostowej z projektu <i>Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku</i> .	Wniosek poza kryteriami <i>Strategii</i> .	<i>Strategia rozwoju województwa mazowieckiego</i> nie określa dokładnego przebiegu tras komunikacyjnych, tym samym nie zawarto w niej zapisów dotyczących przebiegu Legionowskiej Trasy Mostowej. Wniosek do rozpatrzenia w PZPWM.
207/01	Wniosek o uwzględnienie w zapisach <i>Strategii</i> stworzenia przytulisk dla zwierząt w miastach powiatowych.	Wniosek poza kryteriami <i>Strategii</i> .	Zgodnie z art. 11. ust. 1 <i>Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt</i> , zapewnianie opieki bezdomnym zwierzętom należy do zadań własnych gmin.
232/296	W ramach uzupełnienia projektowanej <i>Strategii rozwoju województwa mazowieckiego</i> – rozdział 7. Potrzeby inwestycyjne regionu, postuluje się uwzględnienie: w zakresie edukacji, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej – zmiana lokalizacji Urzędu Pracy m.st. Warszawy w celu dostosowania do obsługi zwiększonej liczby klientów, potrzeb matek z dziećmi i osób niepełnosprawnych.	Wniosek poza kryteriami <i>Strategii</i> .	<i>Strategia</i> nie rozstrzyga tego rodzaju kwestii. O lokalizacji placówek urzędu miasta decydują władze powiatu.
10/01	Wniosek o zmianę parametru prognozowanej liczby mieszkańców Pruszkowa na 85 000.	Wniosek poza kryteriami <i>Strategii</i> .	Wniosek zbyt ogólnie sformułowany. W <i>Strategii</i> nie wykonuje się analiz ludnościowych dla poszczególnych miast.
70/03	Pytanie o to, jak układa się współpraca samorządu województwa z Główną Dyрекcją Dróg Krajowych i Autostrad.	Pismo nie ma charakteru wniosku.	Wniosek nie wiąże się bezpośrednio ze <i>Strategią</i> .
72/01	Zapytanie, czy jest już znana lokalizacja planowanego Centralnego Portu Lotniczego na Mazowszu.	Pismo nie ma charakteru wniosku.	Decyzja o lokalizacji CPL nie jest podejmowana na poziomie dokumentów strategicznych.
106/01	Wniosek o szersze potraktowanie w <i>Strategii</i> spraw gospodarki leśnej, tj. o opisanie struktury własnościowej lasów województwa mazowieckiego, przedstawienie struktury gatunkowej i podłoża (żywność gleb), kategorii ochronności lasów.	Wniosek odrzucony.	<i>Strategia rozwoju województwa mazowieckiego</i> jest podstawowym dokumentem kierunkowym obejmującym sfery: społeczną, gospodarczą i przyrodniczą (ekologiczną). Dlatego też w tego typu dokumencie nie stosuje się szczegółowych opisów.
10/26	Wniosek o wpisanie na listę Obszarów Problemowych Szpitala Tworzkowskiego – centrum geriatryczne.	Wniosek odrzucony.	W <i>Strategii</i> nie wyznaczano obszarów problemowych. W dokumencie zidentyfikowano natomiast obszary strategicznej interwencji (OSI) o charakterze problemowym. Podstawą identyfikacji OSI był niski poziom wskaźników dostępu do usług publicznych (wskaźniki wymieniono w <i>Strategii</i>).
214/04	Wniosek o umieszczenie w <i>Strategii</i> tekstu dotyczącego Polskiej Akademii Nauk (proponowane zapisy to około 2 strony tekstu – proponowane zapisy znajdują się w II części wniosku, tj. tekst wpisu do <i>Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego</i> i do <i>Strategii Rozwoju Miasta Stołecznego Warszawa</i>).	Wniosek odrzucony.	Proponowane zapisy są zbyt szczegółowe, by uwzględnić je w dokumencie jakim jest <i>Strategia rozwoju województwa mazowieckiego</i> .

Źródło: opracowanie własne

Wykres 4. Liczba wniosków według ich tematyki

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej wniosków – 396 (prawie 27% postulatów dotyczących działań inwestycyjnych) dotyczyło **inwestycji drogowych**¹⁵. Przede wszystkim zgłaszano postulaty o budowę, przebudowę i modernizację dróg wojewódzkich (161 wniosków) oraz dróg krajowych (79). W pierwszej z wymienionych kategorii znaczną część postulatów (70) stanowiły protesty przeciw budowie drogi wojewódzkiej w powiecie legionowskim, tzw. Legionowskiej Trasy Mostowej. 39 wniosków dotyczyło dróg powiatowych, a 34 budowy obwodnic miast, w tym m.in. Płocka, Ostrołęki, Radomia, Siedlec, Ciechanowa, Wyszkowa, Gąbina, Węgrowa, Jabłonnej, Długosiodła, Konstancina-Jeziorny, Głinojecka oraz budowy obwodnic śródmiejskich. Pozostałe 83 wnioski z zakresu inwestycji drogowych dotyczyły przebudowy, modernizacji, remontów oraz budowy ulic, wiaduktów. O budowę dróg wnioskowały przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego oraz stowarzyszenia, zaś postulaty dotyczące Legionowskiej Trasy Mostowej, o czym wspomniano już wcześniej, zgłaszali mieszkańcy.

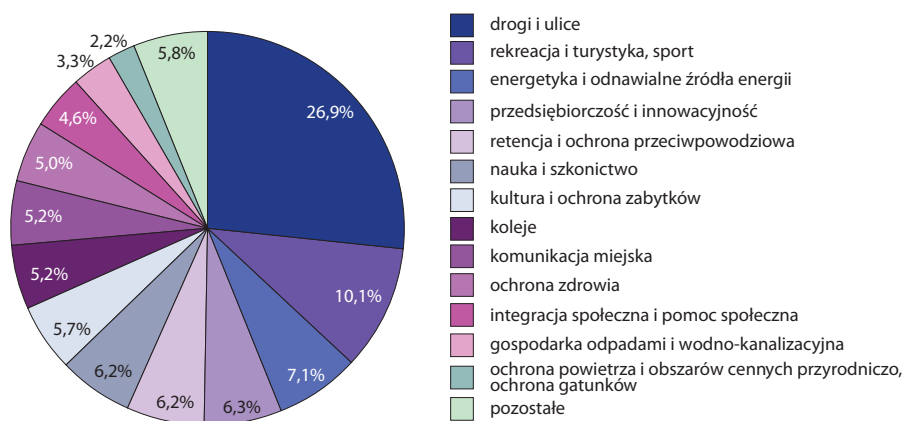
Ponad 10% wniosków (149 postulatów) dotyczyło **sportu, rekreacji i turystyki**. W tej grupie najwięcej wniosków (ponad 1/4) dotyczyło budowy

i modernizacji kompleksowych obiektów sportowych, centrów sportu, ośrodków sportu i rekreacji, a także pojedynczych obiektów sportowych, np. boisk, torów wyścigowych, łyżwiarskich itp. Kolejne 27 postulatów dotyczyło zagospodarowania turystycznego rzek i ich nadbrzeży oraz rozwoju infrastruktury służącej uprawianiu sportów wodnych. W 24 wnioskach odnieszono się do zagadnień związanych z budową tras i ścieżek rowerowych, służących rozwojowi turystyki w poszczególnych gminach i powiatach. W kolejnych 23 wnioskach zwracano uwagę na kwestie związane z rozwojem bazy turystycznej i rekreacyjnej, w tym zgłoszono 4 wnioski dotyczące odtworzenia linii kolejki wąskotorowej. Parki miejskie i kulturowe oraz ich zagospodarowanie, modernizacja i odnowa były tematem 16 wniosków.

Z 1473 wniosków dotyczących działań inwestycyjnych 105 postulatów (7,1%) dotyczyło zagadnień związanych z **energetyką**. Przede wszystkim wnioskodawcy zgłaszali potrzeby związane z budową linii elektroenergetycznych oraz modernizacją, rozbudową i przebudową elektrowni i elektrociepłowni na Mazowszu oraz dostosowaniem obiektów do możliwości wykorzystywania różnych źródeł energii (41 wniosków). 8 wniosków dotyczyło sieci ciepłowniczych. Ponadto wnioskodawcy zwracali uwagę na rozbudowę infrastruktury przesyłowej gazu ziemnego oraz sieci dystrybucyjnej gazu na obszarach

¹⁵ Złożone wnioski cechują się różnym stopniem szczegółowości poruszanych zagadnień i nie w każdym przypadku poszczególne wyodrębnione kategorie w poszczególnych grupach wniosków są rozdzielne, np. kategorie dróg wojewódzkich i kategoria obwodnic w grupie wniosków dotyczących inwestycji drogowych.

Wykres 5. Udział procentowy wniosków według poruszanej tematyki

Źródło: opracowanie własne

poszczególnych gmin (22 wnioski). 20 wniosków dotyczyło rozwoju odnawialnych źródeł energii. Pojawiały się także postulaty dotyczące poprawy efektywności energetycznej, budowy spalarni, rozwoju instalacji kogeneracyjnych.

Kolejne 93 wnioski (6,3%) to postulaty o realizację działań sprzyjających rozwojowi **przedsiębiorczości i innowacyjności oraz przemysłu** na Mazowszu. Przede wszystkim wnioskowano o budowę centrów innowacji i transferu technologii, a także budowę centrów przedsiębiorczości, inkubatorów przemysłu, parków przemysłowych i technologicznych (25 wniosków). 15 zgłoszonych postulatów dotyczyło tworzenia klastrów oraz wsparcia ich rozwoju. Zgłaszano także potrzeby w zakresie uzbrojenia terenów dla przemysłu (15) oraz tworzenia stref ekonomicznych i przemysłowych (11). Były to głównie postulaty jednostek samorządu terytorialnego. Znacznie mniej postulatów dotyczyło działań „miękkich” z zakresu rozwoju przedsiębiorczości. Zaledwie 7 wniosków dotyczyło wsparcia dla przedsiębiorstw innowacyjnych, wsparcia działalności badawczej w przedsiębiorstwach oraz transferu technologii. 6 wniosków dotyczyło wspierania rozwoju przedsiębiorczości i kreatywności poprzez zachęty i ulgi dla przedsiębiorców. 4 wnioski dotyczyły wsparcia instytucji otoczenia biznesu.

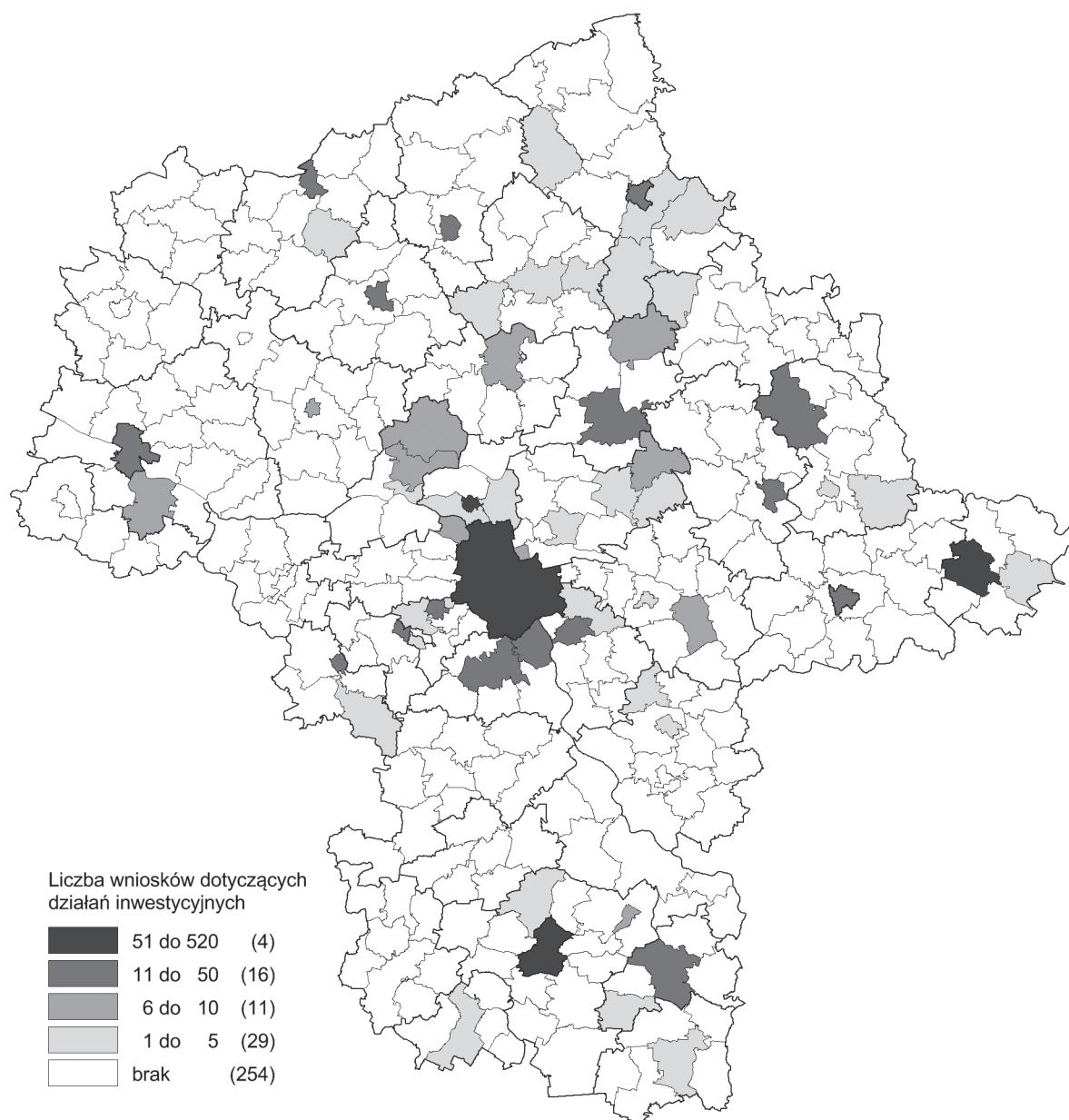
W 92 wnioskach (6,2%) zwracano uwagę na zagadnienia związane z **retencją i ochroną przeciwpowodziową**, z czego 26, czyli ponad 1/4 dotyczyła budowy zbiorników retencyjnych i rozwoju małej retencji. Kolejne 23 wnioski dotyczyły budowy, modernizacji wałów przeciwpowodziowych, a 9 regulacji rzek i ich pogłębienia. W 10 wnioskach podnoszono

kwestię gromadzenia wód opadowych, a w 8 budowy/modernizacji sieci melioracyjnej. We wnioskach zgłaszano także potrzebę modernizacji kanałów wawerskiego i żerańskiego, utworzenia drogi wodnej E40 oraz zabezpieczenia skarpy wiślanej przed osuwiskami.

91 wniosków (6,2%) dotyczyło kwestii związanych z **rozwojem nauki oraz szkolnictwa**. Postulaty z zakresu szkolnictwa i nauki działania wiązały się pośrednio z rynkiem pracy i zwiększeniem aktywności zawodowej. Jedna czwarta wniosków dotyczyła rozwoju szkolnictwa zawodowego (w tym poprzez modernizację i wyposażenie szkół zawodowych), dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy oraz tworzenie ośrodków kształcenia zawodowego i praktycznego. Kolejnych 17 wniosków dotyczyło modernizacji żłobków i przedszkoli, co również wiąże się z aktywnością zawodową ludności, a zwłaszcza kobiet. W 16 wnioskach zgłaszano potrzeby budowy, rozbudowy i modernizacji uczelni wyższych. Ponadto zgłaszane postulaty dotyczyły budowy ośrodków i centrów badań oraz tworzenia szkół muzycznych i artystycznych.

Postulaty z zakresu **kultury i ochrony zabytków** stanowiły 5,7% wszystkich wniosków. Z 84 wniosków zaklasyfikowanych do tej kategorii tematycznej połowa (42 wnioski) dotyczyła rozwoju i modernizacji bazy kulturalnej. Przede wszystkim postulowano o modernizację i budowę muzeów (14 wniosków) oraz centrów i domów kultury (11 wniosków). Pozostałe wnioski dotyczyły m.in. budowy/modernizacji bibliotek, teatrów, galerii sztuki, mediateki, sali koncertowej. Ponadto wnioskodawcy zgłaszali wnioski o budowę filharmonii

Ryc. 4. Wnioski dotyczące działań inwestycyjnych złożone w II etapie konsultacji

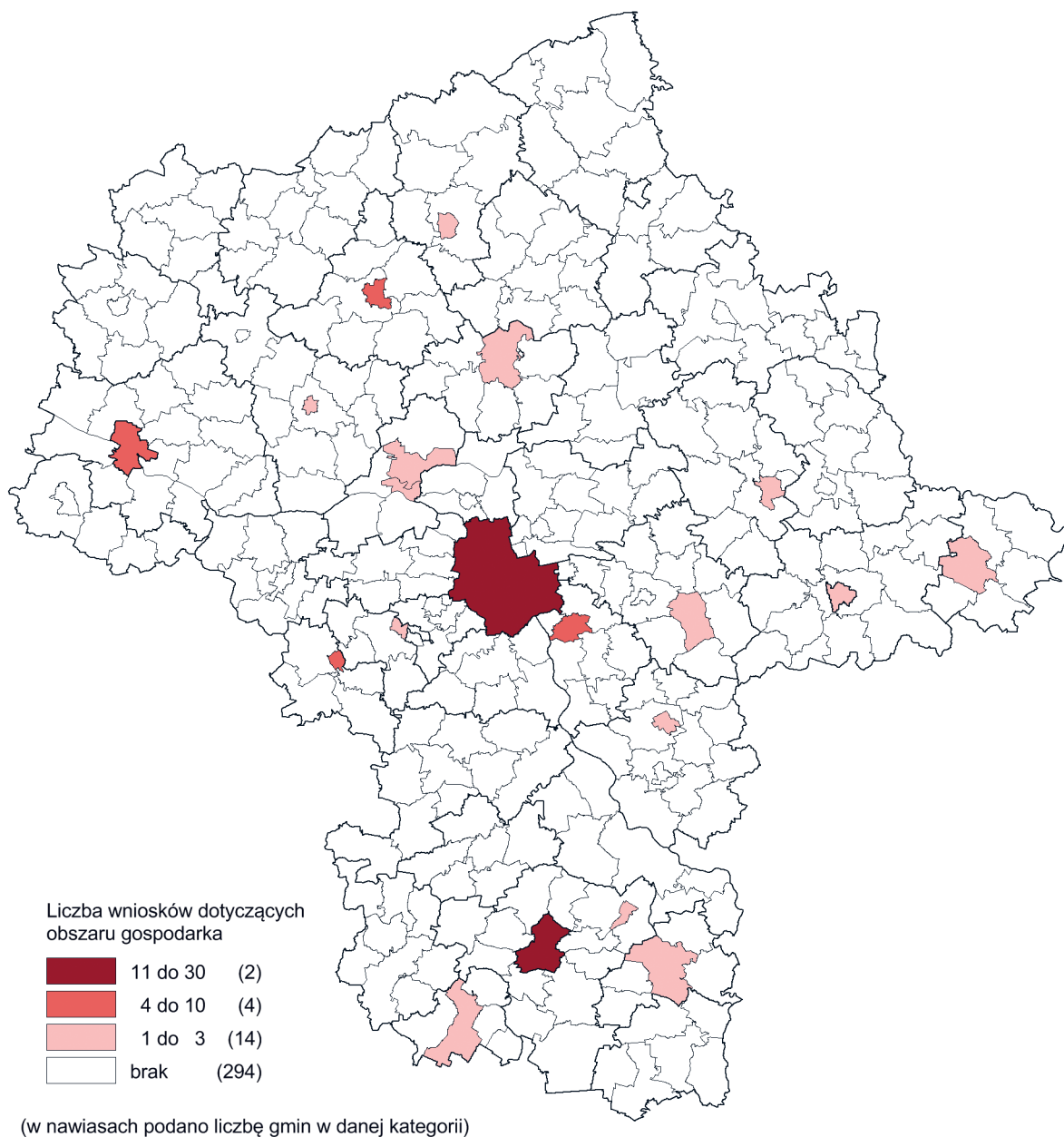

(w nawiasach podano liczbę gmin w danej kategorii)

Źródło: opracowanie własne

w Płocku i Radomiu oraz budynku siedziby dla orkiestry Sinfonia Varsovia. Prawie 1/3 wniosków z obszaru kultury i ochrony zabytków dotyczyła kwestii renowacji, ochrony i rewitalizacji obiektów oraz obszarów zabytkowych (w sumie 33 wnioski). Nieliczne wnioski dotyczyły zagadnienie promocji dziedzictwa UNESCO, ochrony dziedzictwa kulturowego oraz podejmowania działań na rzecz wspierania wielokulturowości.

Ponad 5% wniosków (77 postulatów) dotyczyło realizacji **inwestycji kolejowych**. Wnioski w tej kategorii dotyczyły przede wszystkim modernizacji linii kolejowych (20 wniosków), budowy nowych linii kolejowych (17) oraz reaktywacji starych i uruchomienia nowych połączeń kolejowych (16). Ponadto postulowano o przebudowę starych i budowę nowych stacji kolejowych, budowę bocznic kolejowych (8). Pojedyncze wnioski

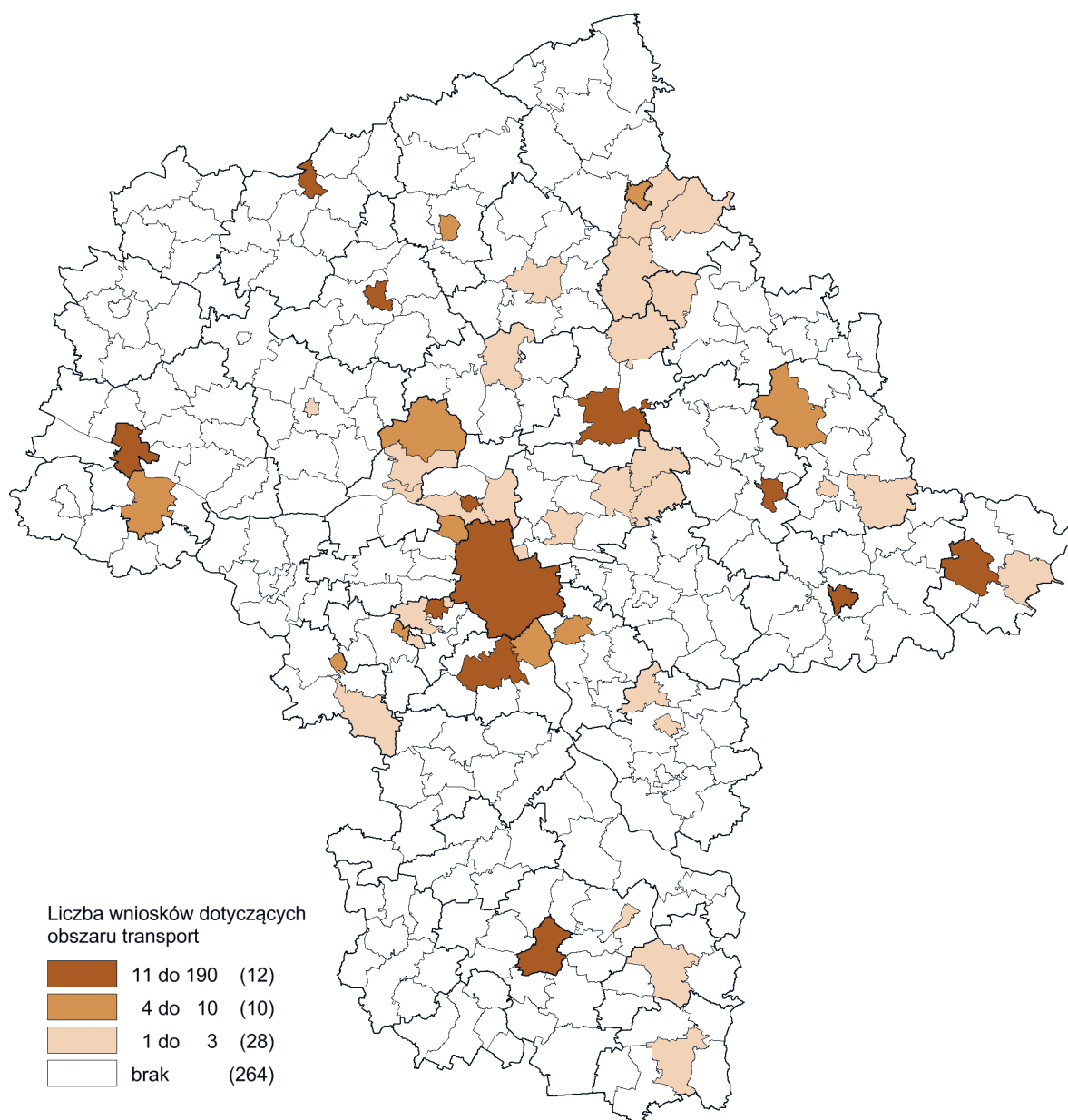
Ryc. 5. Wnioski dotyczące działań inwestycyjnych w obszarze *Gospodarka*

Źródło: opracowanie własne

dotyczyły zakupu taboru oraz pogłębienia tunelu dla Kolei Wileńskiej.

Wnioski sklasyfikowane w grupie **komunikacja miejska** to przede wszystkim postulaty napływające z obszaru Warszawy. Z 77 wniosków (ponad 5% wszystkich postulatów) aż połowa dotyczyła inwestycji na obszarze Warszawy i w jej okolicy. Ponad 1/3 wniosków z tej grupy dotyczyła budowy linii tramwajowych w Warszawie. Ponadto wnioskujący

zgłaszali potrzebę umieszczenia w *Strategii* działań dotyczących budowy metra warszawskiego (4 wnioski) oraz parkingów P+J (11 wniosków dotyczących Warszawy, po 1 dotyczącym Ciechanowa i Radomia). W całej grupie wniosków niewielka ich część dotyczyła działań ukierunkowanych na utworzenie zintegrowanego systemu transportu miejskiego (19 postulatów, w tym m.in. o integrację taryfową różnych środków transportu, głównie w granicach Ob-

Ryc. 6. Wnioski dotyczące działań inwestycyjnych w obszarze *Przestrzeń i transport*

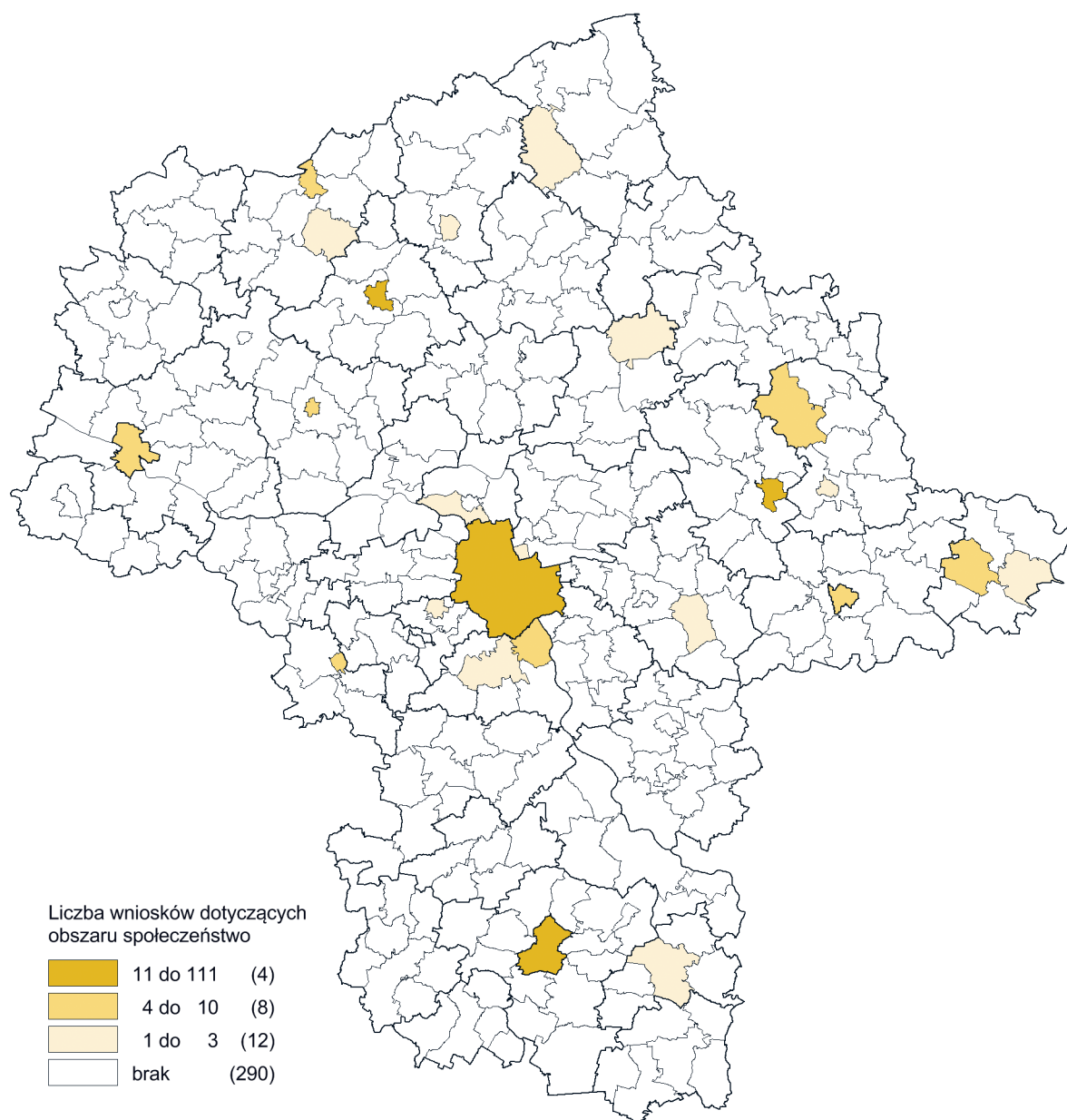
Źródło: opracowanie własne

szaru Metropolitalnego Warszawy (OMW), o budowę węzłów przesiadkowych oraz tworzenie zintegrowanych systemów zarządzania ruchem w miastach). Znikoma część postulatów dotyczyła rozwiązań ekologicznych w transporcie miejskim (5) oraz tworzenia bądź rozwoju systemów roweru publicznego (4).

Grupa wniosków dotyczących **ochrony zdrowia** (73 wnioski, czyli 5% zgłoszeń) to przede wszystkim postulaty o modernizację, rozbudowę, remonty oraz

budowę szpitali. Tej kwestii dotyczyło 35 z 73 wniosków. Ponadto zauważalną grupą (17 wniosków) były postulaty o budowę centrów rehabilitacji, centrów geriatrycznych, kardiologicznych oraz leczenia innych schorzeń. Ponadto wnioski dotyczyły modernizacji i doposażenia podmiotów leczniczych, profilaktyki chorób, realizacji projektów z zakresu telemedycyny i e-usług oraz budowy i rozwoju ośrodków leczenia uzdrowiskowego.

Ryc. 7. Wnioski dotyczące działań inwestycyjnych w obszarze Społeczeństwo

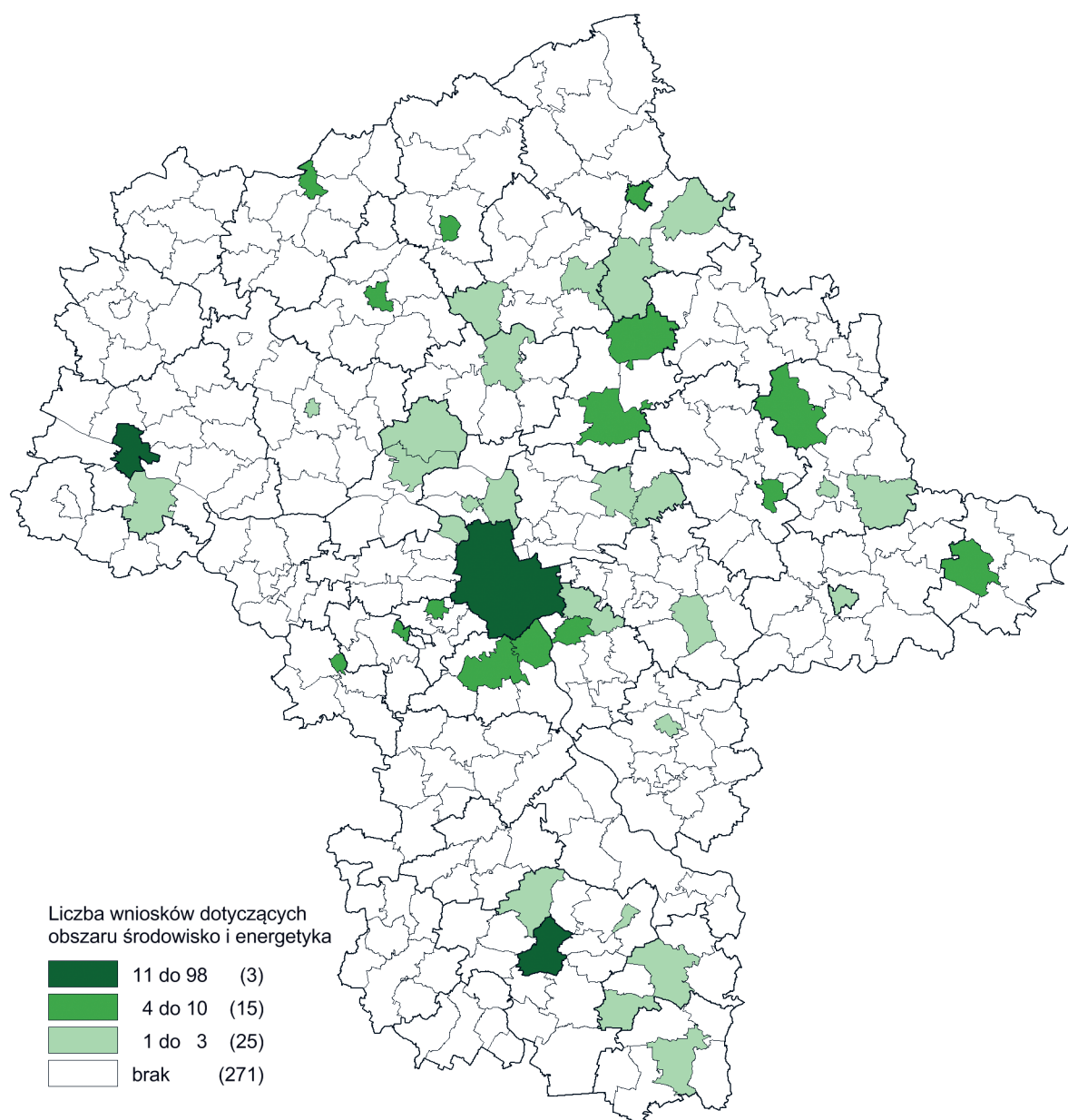

Źródło: opracowanie własne

W zakresie **integracji społecznej i pomocy społecznej** wpłynęło 68 wniosków (4,6%), w których zgłoszono zróżnicowane potrzeby. 39 wniosków z tego obszaru tematycznego (ponad połowa) dotyczyło inwestycji w infrastrukturę i środki trwałe. Wnioskowano przede wszystkim o budowę, modernizację oraz zakup wyposażenia placówek. Postulaty dotyczyły centrów pomocy ofiarom przestępstw, centrów integracji społecznej, centrów

leczenia uzależnień, ośrodków dla bezdomnych, ośrodków szkolno-wychowawczych, ognisk wychowawczych, placówek wsparcia dziennego, ośrodków aktywności lokalnej, poradni rodzinnych, poradni psychologiczno-pedagogicznych, domu samotnej matki, ośrodków dziennego pobytu dla osób starszych, placówek wychowania pozaszkolnego. Pozostałe 29 wniosków dotyczyło działań „miękkich” z zakresu pomocy społecznej i integracji społecznej.

Ryc. 8. Wnioski dotyczące działań inwestycyjnych w obszarze Środowisko i energetyka

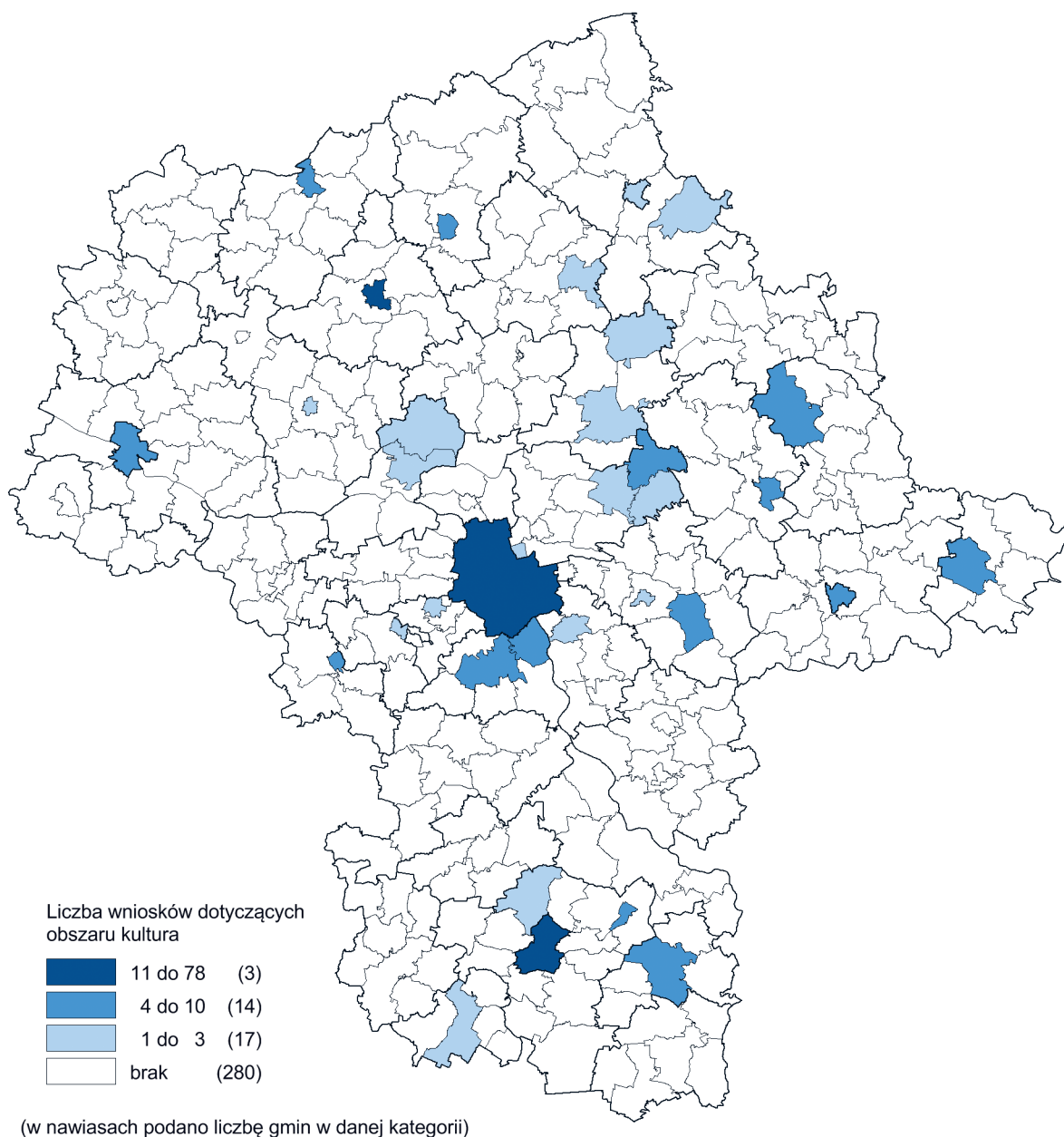

(w nawiasach podano liczbę gmin w danej kategorii)

Źródło: opracowanie własne

Wnioskowano o umieszczenie w *Strategii* zapisów ujmujących kwestię aktywizacji społecznej, zawodowej, w tym zwłaszcza osób niepełnosprawnych. Postulaty dotyczyły także rodzinnych domów dziecka, rodzin zastępczych oraz opieki długoterminowej i paliatywnej. Wnioskowano również o ujęcie w dokumencie kwestii przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym (narkomania, przemoc w rodzinie, alkoholizm).

Wnioski dotyczące **gospodarki odpadami i wodno-ściekowej**, do których zaliczono 49 postulatów, stanowiły 3,3% wszystkich wniosków. Podmioty biorące udział w konsultacjach zgłaszały przede wszystkim potrzeby w zakresie budowy/rozbudowy zakładów utylizacji odpadów, gospodarki odpadami oraz spalarni (16). Wnioski dotyczyły także budowy i rozbudowy sieci kanalizacyjnej i wodociągowej (13). Ponadto zgłaszano potrzeby w zakresie budowy/mo-

Ryc. 9. Wnioski dotyczące działań inwestycyjnych w obszarze *Kultura i dziedzictwo*

Źródło: opracowanie własne

dernizacji oczyszczalni ścieków (9), rekultywacji wysypisk śmieci (5) oraz segregacji śmieci, składowania odpadów oraz tworzenia systemów gospodarki odpadami (9).

Ostatnią wyodrębnioną grupę stanowią wnioski dotyczące **ochrony powietrza, krajobrazu oraz gatunków flory i fauny** (2% zgłoszeń). Z 33 wniosków zaliczonych do tej grupy prawie połowa z nich, tj. 16, dotyczyła ochrony krajobrazu, lasów, zachowa-

nia ciągłości korytarzy ekologicznych oraz utworzenia zielonych pierścieni wokół miast. Pojedyncze wnioski dotyczyły ochrony powietrza, w tym również ochrony przed hałasem (łącznie 5 wniosków) oraz ochrony wód (4) i bioróżnorodności (4).

Pozostałe wnioski (86) dotyczyły m.in. rewitalizacji obszarów poprzemysłowych oraz przestrzeni publicznych, budowy lotnisk, poprawy dostępności teleinformatycznej oraz bezpieczeństwa publicznego.

Ponadto uczestnicy konsultacji postulowali o rozwój specjalizacji regionalnych oraz rolnictwa.

Wnioski dotyczące działań inwestycyjnych według obszarów tematycznych *Strategii*

Najwięcej wniosków dotyczących działań inwestycyjnych wpłynęło z Warszawy (520 wniosków). Znaczną liczbę wniosków zgłoszono również z miast: Radomia (182) i Legionowa (74). Ponadto aktywnością w zakresie zgłaszania potrzeb inwestycyjnych wykazały się podmioty z gminy Łosice – 54 wnioski oraz miast: Płocka – 50, Ciechanowa – 47, Węgrowa – 46. Z 30 gmin wpłynęły pojedyncze wnioski dotyczące działań inwestycyjnych. Rozkład przestrzenny wniosków dotyczących działań inwestycyjnych przedstawia *Rycina 5*.

Na kolejnych rycinach przedstawiono wnioski dotyczące działań inwestycyjnych, zgrupowane w ramach następujących obszarów tematycznych – takich, jakie zostały wyodrębnione w *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze*: gospodarka (*Ryc. 5*), transport (*Ryc. 6*), społeczeństwo (*Ryc. 7*), środowisko (*Ryc. 8*) i kultura (*Ryc. 9*).

Zaledwie 108 wniosków dotyczyło działań inwestycyjnych związanych z **rozwojem gospodarki**. Najwięcej takich wniosków wpłynęło z Radomia i Warszawy.

Wnioski dotyczące **transportu**, czyli związane z **infrastrukturą drogową, kolejową, transpor-**

tem miejskim i lotniskami, stanowiły najliczniejszą grupę (560). Najwięcej takich wniosków pochodziło od podmiotów z Warszawy i położonego w jej pobliżu Legionowa. W Warszawie propozycje dotyczyły przede wszystkim dróg i komunikacji miejskiej. W przypadku Legionowa zdecydowaną większość (63 wnioski) stanowiły wnioski o nieuwzględnianie w *Strategii* Legionowskiej Trasy Mostowej. Ponadto 4 inne gminy złożyły powyżej 20 wniosków dotyczących transportu; były to Radom, Łosice, Siedlce, Płock. W zakresie infrastruktury lotniskowej najwięcej głosów pochodziło z Radomia (6 na 10).

Działaniami związanymi z zagadnieniami z obszaru tematycznego **społeczeństwo**, takich jak nauka i szkolnictwo, integracja społeczna i pomoc społeczna, ochrona zdrowia bezpieczeństwo publiczne oraz dostępność teleinformatyczna dotyczyły 253 wnioski. Najwięcej wpłynęło ich z Warszawy i Radomia.

Wniosków dotyczących **środowiska**, w tym z zakresu energetyki, retencji i ochrony przeciwpowodziowej, gospodarki odpadami i wodno-kanalizacyjnej oraz ochrony środowiska, złożono 279. Najwięcej pochodziło z Warszawy (78), były one przede wszystkim związane z energetyką. Powyżej 10 wniosków z tego obszaru tematycznego wpłynęło z Radomia i Płocka.

Wpłynęły 233 wnioski z zakresu **kultury**, na które składały się propozycje dotyczące kultury i ochrony dziedzictwa oraz rekreacji i sportu. Najwięcej złożyły ich podmioty z Warszawy, a także Radomia i Ciechanowa.

Podsumowanie

Konsultacje społeczne *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze* przebiegały dwuetapowo. W pierwszym etapie zbierano wnioski do założeń dokumentu, a w drugim uwagi i wnioski do opracowanego projektu *Strategii*. Zainteresowane podmioty mogły składać wnioski prawie przez 8 miesięcy, tyle bowiem łącznie trwał okres zbierania uwag i wniosków w dwóch etapach konsultacji. Informacja o prowadzonych konsultacjach była przekazana mieszkańcom Mazowsza oraz innym zainteresowanym podmiotom poprzez zawiadomienia rozesyłane do wójtów i burmistrzów, podczas konferencji subregionalnych oraz poprzez media. Konsultacje miały charakter otwarty. Każda instytucja, organizacja, a także mieszkańcy mieli możliwość wyrażenia swojej opinii i zgłoszenia postulatów.

Długi okres składania wniosków oraz szeroka akcja informacyjna przyczyniły się do dużej aktywności w konsultacjach *Strategii*. Wzięło w nich udział prawie tysiąc podmiotów, a do Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie, odpowiedzialnego za opracowanie *Strategii* oraz zorganizowanie konsultacji, wpłynęło prawie 3,6 tys. wniosków i uwag. Wszystkie uwagi i wnioski, również te zgłoszone po upływie terminu konsultacji, poddano szczegółowej analizie pod kątem możliwości ich wykorzystania w opracowywanym dokumencie.

Największą aktywnością w składaniu wniosków wykazały się jednostki samorządu terytorialnego (gminy i powiaty) oraz mieszkańcy województwa. Samorządy lokalne wnioskowały przede wszystkim o realizację inwestycji infrastrukturalnych, głównie drogowych. Duża aktywność mieszkańców województwa wiązała się w dwóch przypadkach z niechęcią do realizacji inwestycji drogowych, tj. Legionowskiej Trasy Mostowej oraz drogi nr 721 w gminie Wiązowna, zaś w jednym przypadku (miasto Siedlce) była wynikiem zorganizowanej akcji władz lokalnych i prasy. Wiele wniosków złożonych przez mieszkańców dotyczyło inwestycji i działań leżących w gestii samorządów lokalnych, nie samorządu wojewódzkiego.

W konsultacjach w niewielkim stopniu uczestniczyły organizacje pozarządowe. Uwagi do dokumentu zgłaszały przede wszystkim organizacje, które prowadzą działania w zakresie ochrony środowiska przyrod-

niczego i krajobrazu, transportu i komunikacji, turystyki i kultury.

Z punktu widzenia samorządu województwa, określającego cele i kierunki rozwoju województwa, niepokojący jest niski poziom aktywności przedsiębiorstw oraz izb gospodarczych. Spośród około 700 tys. podmiotów gospodarczych funkcjonujących w województwie mazowieckim w konsultacjach udział wzięło zaledwie 28 podmiotów. Interesy przedsiębiorstw były również niedostatecznie reprezentowane przez podmioty je zrzeszające. W obu etapach konsultacji udział wzięło 9 izb gospodarczych i stowarzyszeń działających na rzecz przedsiębiorców.

W układzie tematycznym największą grupę wniosków stanowiły te dotyczące inwestycji drogowych (396 postulatów). Inwestycje dotyczące szeroko rozumianego transportu (drogowe, kolejowe, komunikacja miejska, lotniska) były tematem ponad 1/3 złożonych wniosków. Znaczącymi grupami wniosków były postulaty dotyczące sportu, turystyki i rekreacji oraz energetyki i odnawialnych źródeł energii. Po około 90 wniosków dotyczyło przedsiębiorczości, innowacyjności i rozwoju przemysłu na Mazowszu, retencji i ochrony przeciwpowodziowej oraz nauki i szkolnictwa. Istotnym jest, że we wszystkich grupach tematycznych znaczącą większość stanowiły wnioski dotyczące brakującej infrastruktury. We wszystkich grupach tematycznych przeważają postulaty dotyczące realizowania inwestycji „twardych”, tj. budowy, przebudowy i modernizacji różnego rodzaju obiektów. Znacznie mniej głosów dotyczyło realizacji działań „miękkich”, które są równie istotne dla rozwoju regionu.

W *Strategii* początkowo planowano zamieszczenie rozdziału z listą inwestycji kluczowych z punktów widzenia regionu, jednak z uwagi na bardzo dużą liczbę wniosków, które wpłynęły okazało się to niemożliwe i ostatecznie zrezygnowano z tego.

Wiele złożonych wniosków i uwag miało charakter bardzo szczegółowy/drobiazgowy, wykraczający poza przyjęty w *Strategii* poziom szczegółowości planowania. Propozycje te nie zostały uwzględnione wprost w dokumencie strategicznym samorządu regionalnego, jednak były podstawą do określenia i sformułowania w *Strategii* działań i kierunków działań.

Bibliografia

Hausner J. (red), 1999, „Komunikacja i partycypacja społeczna”, Kraków, <http://www.msap.uek.krakow.pl/doki/publ/komunikacja.pdf>, 30 kwietnia 2013 r.

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, Dz.U. z 1998 r. Nr 91, poz. 576 z późn.zm.

Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i o wojewódzkich komisjach dialogu społecznego, Dz.U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1080 z późn. zm.

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, Dz.U. z 2001 r. Nr 115, poz. 1229 z późn. zm.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz.U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz.U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz.U. z 2006 r. Nr 27, poz. 1658 z późn. zm.

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, Dz.U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.

Spis rycin

Ryc. 1.	Proces aktualizacji <i>Strategii</i>	12
Ryc. 2.	Zróżnicowanie przestrzenne liczby wniosków złożonych w I etapie konsultacji	14
Ryc. 3.	Zróżnicowanie przestrzenne liczby wniosków złożonych w II etapie konsultacji	17
Ryc. 4.	Wnioski dotyczące działań inwestycyjnych złożone w II etapie konsultacji	23
Ryc. 5.	Wnioski dotyczące działań inwestycyjnych w obszarze <i>Gospodarka</i>	24
Ryc. 6.	Wnioski dotyczące działań inwestycyjnych w obszarze <i>Przestrzeń i transport</i>	25
Ryc. 7.	Wnioski dotyczące działań inwestycyjnych w obszarze <i>Społeczeństwo</i>	26
Ryc. 8.	Wnioski dotyczące działań inwestycyjnych w obszarze <i>Środowisko i energetyka</i>	27
Ryc. 9.	Wnioski dotyczące działań inwestycyjnych w obszarze <i>Kultura i dziedzictwo</i>	28

Spis wykresów

Wykres 1.	Podmioty biorące udział w I etapie konsultacji	15
Wykres 2.	Podmioty biorące udział w II etapie konsultacji	15
Wykres 3.	Liczba podmiotów składających wnioski w I i II etapie konsultacji według typu	16
Wykres 4.	Liczba wniosków według ich tematyki	21
Wykres 5.	Udział procentowy wniosków w według poruszanej tematyki	22

Spis tabel

Tabela 1.	Sposób rozpatrzenia wniosków zgłoszonych do projektu <i>Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze</i>	18
Tabela 2.	Przykłady wniosków złożonych w procesie konsultacji projektu <i>Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze</i> oraz sposób ich rozpatrzenia	19

Summary

Public consultation on the new *Development Strategy of the Mazovian Region* consisted of two stages. In the first one, ideas concerning the basic policy directions were collected; in the second, a draft of the strategy was laid out. Both stages lasted a total of 8 months and included a wide array of events promoting the consultation. In effect, over 3.5 thousand proposals, suggestions, requests and observations were

collected during both stages. The most active participants were local governments and individuals. Much fewer suggestions were received from NGOs and companies.

The most popular category of suggestions was transport-related investments (rail, road, air and public transport), including many too detailed or too local to be included in the regional strategy.